

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jernej Biček

Alpska konvencija in protokol Turizem: primer občine Kranjska Gora

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jernej Biček

Mentor: zasl. red. prof. dr. Lojze Sočan

Alpska konvencija in protokol Turizem: primer občine Kranjska Gora

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Alpska konvencija in protokol Turizem: primer občine Kranjska Gora

Diplomska naloga je predvsem poizkus ovrednotenja izvajanja protokola Turizem Alpske konvencije, ki je obvezujoča mednarodna pogodba, v občini Kranjska Gora. Naloga se v prvem delu posveča obravnavani tematiki z nekoliko bolj splošnega teoretskega vidika in skuša razširiti kontekst razumevanja Alpske konvencije in razčleniti njen razvoj tako kronološko kot tudi vsebinsko na evropski in lokalni ravni. Enako skuša storiti tudi s konceptom turizma v obravnavani občini. V drugem delu se naloga osredotoči na delovanje občine v Alpski konvenciji, na vrednotenje skladnosti strategije razvoja turizma občine s protokolom, ugotavljanje in vrednotenje dejanskega stanja v občini glede na nekatere člene protokola, ter implementacijo izbranih členov protokola. Naloga gradi na predpostavki, da je uresničevanje protokola Turizem Alpske konvencije ključni dejavnik pri trajnostnem razvoju turizma v občini Kranjska Gora. Na podlagi te predpostavke naloga dokazuje veljavnost in pomen tez, pri čemer se vseskozi usmerja na pristop od spodaj navzgor, kot ključnega akterja pri tem pa izbira posameznika, ki se nenehno sooča z realnostjo (ne)blagostanja življenjskega okolja v alpskem prostoru.

KLJUČNE BESEDE: Alpska konvencija, trajnostni razvoj, turizem, Kranjska Gora.

Alpine Convention and Protocol Tourism: Case Study of Municipality of Kranjska Gora

This work represents an attempt to evaluate the implementation of the Tourism Protocol of the Alpine Convention, which is a binding international treaty, in the municipality of Kranjska Gora. In the first part, this work dedicates to the subject matter by a more theoretical point of view. It attempts to broaden understanding of the context of the Alpine Convention and parse its development chronologically and substantively at European and local level, trying to do the same with the concept of tourism in this municipality. In the second part, this work focuses on functioning of the municipality in Alpine Convention organization, evaluation of compliance of municipality tourism development strategy to the Protocol, and detection and evaluation of the facts in the municipality in respect of certain articles of the Protocol. This work is based on the supposition, that implementation of the Alpine Convention Tourism Protocol is a crucial factor for sustainable development of tourism in the municipality of Kranjska Gora. Having this supposition in mind, this work tries to prove and stress the theses. Doing that, this work is continually orientating on the bottom-up approach, and as a key player is choosing individual, who is constantly confronted with reality of (anti)prosperity of the living environment in Alpine space.

KEY WORDS: Alpine Convention, sustainable development, tourism, Kranjska Gora.

Kazalo

KAZALO SLIK, TABEL IN GRAFIKONOV.....	6
1 UVOD.....	7
2 IZHODIŠČA, NAMENI IN CILJI NALOGE.....	9
2.1 METODOLOGIJA.....	10
2.2 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	11
2.3 IZBOR OBMOČJA PREUČEVANJA	12
2.3.1 <i>Alpe</i>	12
2.3.2 <i>Območje Alpske konvencije</i>	13
2.3.3 <i>Območje Alpske konvencije v Sloveniji</i>	13
2.3.4 <i>Območje občine Kranjska Gora</i>	15
3 ALPSKA KONVENCIJA.....	16
3.1 NASTANEK	16
3.2 STRUKTURA ALPSKE KONVENCIJE.....	17
3.3 POGODBENICE	17
3.4 ORGANIZACIJA	18
3.5 CILJI ALPSKE KONVENCIJE	20
3.6 PROTOKOL TURIZEM.....	21
3.6.1 <i>Vključitev turizma v Alpsko konvencijo</i>	21
3.6.2 <i>Usmeritve razvoja turizma v alpskem prostoru</i>	21
3.6.3 <i>Cilji protokola Turizem</i>	22
3.6.3.1 <i>Delni cilji protokola Turizem kot jih je opredelila Delovna skupina za monitoring in sistem kazalcev v alpskem prostoru</i>	23
3.6.4 <i>Vsebinske navzkrižne povezave z drugimi tematskimi področji Alpske konvencije</i> . 24	
3.6.5 <i>Struktura Protokola Turizem</i>	25
4 TURIZEM V OBČINI KRANJSKA GORA	26
4.1 ZGODOVINA TURIZMA V OBČINI KRANJSKA GORA	26
4.2 STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA V OBČINI KRANJSKA GORA.....	29
4.2.1 <i>Cilji razvoja turizma</i>	30
4.2.2 <i>Razvojni model</i>	31
4.2.2.1 <i>Vloga javnega sektorja pri razvoju turizma občine Kranjska Gora</i>	32
4.2.2.2 <i>Vloga zasebnega sektorja in medsebojna povezanost gospodarskih subjektov pri razvoju turizma v občini Kranjska Gora</i>	33
4.2.2.3 <i>Vloga civilno pravnih organizacij pri razvoju turizma v Kranjski Gori</i>	34
4.2.2.4 <i>Vloga LTO (Lokalne turistične organizacije)</i>	34
4.3 SKLADNOST STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA OBČINE KRANJSKA GORA S PROTOKOLOM TURIZEM ALPSKE KONVENCIJE	35
5 ANALIZA STANJA V OBČINI KRANJSKA GORA	37

5.1 SWOT ANALIZA (PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI, GROŽNJE - NEVARNOSTI) TURISTIČNE OBČINE KRANJSKA GORA	37
5.2 STANJE NA POSAMEZNIH PODROČJIH, KI JIH ZADEVAJO DOLOČENI ČLENI PROTOKOLA TURIZEM: POLITIKA RAZVOJA NASTANITVENIH ZMOGLJIVOSTI	41
5.2.1 SWOT analiza pomena “vikend” turizma za turistični razvoj v Kranjski Gori	41
5.2.2 Spor glede namembnosti nastanitvenih kapacitet med občino Kranjska Gora in investitorjem družbo Jasna d.o.o.....	43
5.3 ANALIZA TURISTIČNE PONUDBE IN POVPRASEVANJA	44
5.3.1 Ponudba turističnih postelj v alpskem prostoru in trendi na tem področju.....	44
5.3.2 Analiza turistične ponudbe in povpraševanja v občini Kranjska Gora	45
5.3.2.1 Nastanitvene zmogljivosti	46
5.3.2.2 Analiza turističnega povpraševanja - prihodi turistov/nočitve turistov	46
5.3.2.3 Turistična ponudba in aktivnostih na ravni občine v zimski in poletni sezoni ter opredelitev ključnih segmentov gostov	47
6 MEDNARODNO SODELOVANJE Z OSTALIMI ČLANICAMI KONVENCIJE NA PODROČJU TURIZMA	48
6.1 CIPRA IN PROJEKT OMREŽJE OBČIN “POVEZANOST V ALPAH”	48
6.1.2 Projekti v okviru Omrežja občin v katerih je sodelovala občina Kranjska Gora: DYNALP, DYNALP 2	49
6.1.3 Projekt Umirjanje prometa v Julijskih Alpah	50
6.2 SODELOVANJE V REGIJI TROMEJA.....	51
7 PRIMERJALNA ANALIZA.....	53
7.1 PRIMERJALNA OBČINA PODKLOŠTER (ARNOLDSTEIN).....	53
7.1.1 Nastanitvene zmogljivosti.....	53
7.1.2 Analiza turističnega povpraševanja - prihodi/nočitve turistov	54
7.1.3 Turistična ponudba in aktivnostih na ravni občine v zimski in poletni sezoni ter opredelitev ključnih segmentov gostov.....	55
7.2 PRIMERJALNA OBČINA TRBIŽ (TARVISIO).....	55
7.2.1 Nastanitvene zmogljivosti.....	55
7.2.2 Analiza turističnega povpraševanja - prihodi/nočitve turistov	55
7.2.3 Turistična ponudba in aktivnostih na ravni občine v zimski in poletni sezoni ter opredelitev ključnih segmentov gostov.....	56
7.3 UGOTOVITVE ANALIZE	57
8 OCENA POMENA IN INTENZITETE IZVAJANJA PROTOKOLA TURIZEM ALPSKE KONVENCIJE V OBČINI KRANJSKA GORA.....	59
8.1 POTRDITEV, OVRŽBA TEZ.....	60
8.2 PREDLOGI USMERITEV	63
8.3 SKLEPNE MISLI	64
9 LITERATURA	66
PRILOGI.....	69

PRILOGA A: OBČINA BISCHOFSHOFEN.....	69
PRILOGA B: VODILO OMREŽJA OBČIN.....	73

Kazalo slik, tabel in grafikonov

Slika 2.1: Območje Alpske konvencije v Sloveniji.....	14
Tabela 5.1: Prihodi in prenočitve turistov v občini Kr. Gora 2005- 2009.....	47
Tabela 7.1: Prihodi in prenočitve turistov v občini Podklošter 2005- 2009.....	54
Tabela 7.2: Prihodi in prenočitve turistov v občini Trbiž 2005- 2009.....	56
Grafikon 5.1: Spremembe v prihodih turistov v alpskih državah.....	44
Grafikon 5.2: Prihodi in prenočitve turistov v občini Kr. Gora 2005- 2009.....	47
Grafikon 7.1: Prihodi in prenočitve turistov v občini Podklošter 2005- 2009.....	54
Grafikon 7.2: Prihodi in prenočitve turistov v občini Trbiž 2005- 2009.....	56
Grafikon 7.3: Prihodi turistov v treh primerjanih občinah 2005- 2009.....	57
Grafikon 7.4: Prenocitve turistov v treh primerjanih občinah 2005- 2009.....	58

1 UVOD

Alpe so največji naravni in kulturni prostor v Srednji Evropi in so območje kjer živi največ raznolikih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem kontinentu. Človek je že pred tisoči let začel močno vplivati na Alpe, zelo zgodaj pa je odkril tudi njihove prevzemajoče lepote zaradi katerih jih dandanes obiskujejo oddiha željni turisti s celega sveta. Alpe so od nekdaj predstavljale veliko naravno pregrado, hkrati pa pomembno stičišče med različnimi kulturami. S svojim značilnim podnebjem in naravnimi posebnostmi predstavljajo zelo raznovrsten in občutljiv ekosistem, ki ga današnji pritiski na okolje lahko nenadno trajno ogrozijo.

Izkoriščanje tega izjemnega prostora, še zlasti sodobne rabe kot so močan turizem, tranzitni promet, povečano naseljevanje odprtih alpskih dolin in izkoriščanje vodne energije so povzročile bistveno preoblikovanje alpske krajine, ki ni več kos nasilnemu evropskemu trgu. Spremenjena podoba tradicionalnih naselbin, uničevanje samoniklih rastlinskih vrst, preganjanje avtohtonih živalskih vrst zaradi urejanja novih smučišč in odkrivanja novih pustolovskih športnih zvrsti vezanih na neokrnjeno naravo, onesnaževanje zraka zaradi vedno večjega prometa in s tem uničevanje gorskega gozda in pa zmanjševanje kakovosti življenja v alpskih dolinah nasploh, so postali del vsakdanjega življenja. Zmanjšano povpraševanje v turizmu kot posledica gospodarske krize slabi ravno tiste občine, ki so najbolj odvisne ravno od tega vira prihodka. Takšni dejavniki ustvarjajo pogoje s katerimi se morajo spopadati alpske države, rešitev pa ni moč iskati le v omejevanju in vračanju k prvotnim in čistim metodam življenja, potrebne so nove, inovativne oblike razvoja, ki zadovoljujejo ekonomske, kulturne in družbene potrebe prebivalcev in seveda obenem ekološko ne preobremenjujejo naravnega okolja.

Želja po dolgoročni ohranitvi te enkratne, raznolike naravne in kulturne krajine je privedla do spoznanja alpskih držav, da je potrebno to območje zavarovati, kot tudi načrtati skupno pot trajnostnega razvoja, ki se bo odražala v skupni akciji in skupni politiki držav alpskega loka.

Alpska konvencija je rezultat te želje in skupnega spoznanja, njeni cilji pa opredeljujejo odnos alpskih držav do Alp. Pogodba je obvezujoča za podpisnice, pomeni pa korak naprej v mednarodnih dogovorih in predstavlja novost na področju mednarodnih pogodb te vrste, saj se ne osredotoča le na ožje področje, pač pa predvideva celosten pristop delovanja. Ob

splošnih obveznostih članic vsebuje cilj, pripraviti celostne rešitve za probleme pri ohranjanju in varstvu Alp. Implementacijo načel iz Okvirne konvencije zagotavljajo različni protokoli, ki vsak zase predstavljajo mednarodno obvezujoč dokument. Sodelovanje med državami članicami, izmenjevanje izkušenj, skupna raziskovalna dejavnost, skupni pravni in ekonomski temelji so ključnega pomena pri uresničevanju pogodbe ne le na mednarodni in državni ravni, pač pa predvsem na lokalni ravni občin in na ravni prebivalcev območja Konvencije.

Za problematiko sonaravnega turizma sem se odločil na podlagi dejstev, ki so bila in so za trajnostni razvoj v tem prostoru zelo pomembna. Evropa je tako rekoč neločljivo navezana na Alpe, zlasti Srednja Evropa, saj je bil vsak razvoj bodisi v neposredni ali posredni povezavi s tem gorovjem. Posvetil sem se predvsem problematiki udejanjanja načel Alpske konvencije – protokola Turizem na občinski ravni. Izbral sem občino Kranjska Gora, ker je to ena izmed pomembnejših občin v Alpah pri nas in ima razvit tako letni kot zimski turizem, ter naj bi pri svojih izhodiščih upoštevala Alpsko konvencijo. Turizem predstavlja v občini osnovno gospodarsko panogo, Kranjska Gora je namreč med vodilnimi turističnimi občinami v državi.

2 IZHODIŠČA, NAMENI IN CILJI NALOGE

Osnovni namen naloge je ovrednotenje izvajanja protokola Turizem Alpske konvencije na občinski ravni v občini Kranjska Gora, oziroma poskus ugotovitve, v kolikšni meri sovпада turistična strategija občine s protokolom Turizem in kako se protokol izpolnjuje, poudarek je na pristopu od spodaj navzgor, deloma pa tudi v kolikšni meri in kako turizem in z njim povezane dejavnosti nastopa kot povzročitelj negativnih učinkov katerih posledice naj bi praviloma čutil tudi sam. V prvem delu se bo naloga posvetila obravnavani problematiki z nekoliko bolj splošnega teoretskega vidika, v drugem delu pa jo bo preučila na primeru občine Kranjska Gora.

V tem okviru si bo naloga zastavila naslednje cilje:

1. ovrednotenje skladnosti strategije razvoja turizma občine s protokolom Turizem Alpske konvencije,
2. ugotovitev in vrednotenje dejanskega stanja v občini glede na nekatere vsebine protokola ter uresničevanje oziroma ne uresničevanje nekaterih členov protokola,
3. na osnovi obravnavanja omenjenih problemov bo naloga poskušala ovrednotiti uresničevanje protokola Turizem Alpske konvencije v občini Kranjska Gora.

Pri tem bo naloga poskušala orisano problematiko obravnavati celovito oziroma predstaviti njene različne vidike, zato bo poskušala zajeti čim širši spekter področij izvajanja. Takšna vsebinska širina bo pogojevala tudi uporabljeno metodologijo.

Poseben problem je sistematično preučevanje uresničevanja protokola Turizem, saj je zelo težko posvetiti pozornost vsem relevantnim področjem. Tudi ni mogoče ugotavljati nekaterih področij izvajanja brez zelo temeljitih specialnih raziskav. Zaradi tega se v primerih preučevanja tovrstnih problemov avtorji ponavadi odločijo za obravnavanje tistih, ki so v določenem primeru bolj relevantni, ali pa tiste, ki jih je v danih okoliščinah mogoče preučiti na zadovoljiv način. Vsaj deloma bo potrebno slediti temu zgledu tudi v mojem primeru.

Pri raziskavi sem izhajal iz nekaterih domnev oziroma hipotez, ki sem jih želel preizkusiti oziroma se jim posebej posvetiti.

Moja temeljna hipoteza – domneva je bila, da je uresničevanje protokola Turizem Alpske konvencije ključni dejavnik pri trajnostnem razvoju turizma občine Kranjska Gora.

V okviru tega sem oblikoval naslednje delne hipoteze:

- Ekonomski subjekti izkoriščajo ohlapne člene protokola za svoje interese, ki so nemalokrat v nasprotju s sonaravnim razvojem turizma, ki ga protokol predvideva.
- Zaradi premajhne informiranosti in premajhnega vključevanja lokalnega prebivalstva je uresničevanje protokola manj učinkovito.
- Konvencija je pospešila mednarodno sodelovanje in s tem pripomogla k povečanju inovativnosti pri razvoju sonaravnega turizma v občini.

2.1 Metodologija

V diplomski nalogi sem uporabljal raziskovalno metodologijo politološke in geografske vede, ki se v prvi vrsti opirata na uporabo analize in sinteze, ter indukcije in dedukcije. Analiza stanja na lokalni ravni je poleg kabinetnega zajemala tudi terensko delo. Pri pregledovanju občinskih podatkov in dokumentov sem uporabil analitično in induktivno metodo, pri terenskem delu pa sem se opiral na ankete z občani ter ekonomskimi subjekti, z intervjuji pa pridobil različne relevantne podatke o občini Kranjska Gora.

Prvi postopek je opazovanje in prepoznavanje pojavov. Gre za induktivno metodo, saj ob zbiranju gradiva in opazovanju pojava razmišljam o zbranih ugotovitvah, iščem zvezo z drugimi pojavi, ugotavljam odvisnost od drugih pojavov ali dejavnikov in skušam uskladiti svoje ugotovitve s splošnimi, že znanimi zakoni.

Funkcijsko opazovanje vsebuje prve osnutke druge faze – analize. Zbrano gradivo se vsestransko analizira, razčleni vsak pojav, vsak dejavnik ali proces se preuči. Vsestranska analiza služi kot temelj za najpomembnejšo fazo – sintezo. Sinteza pokaže celoten kompleks pojavov in njihovo vzorčno povezanost, soodvisnost in součinkovanje v pokrajini, je sestavljanje in združitev bistvenega v novo celoto. Po sintezi sledi zadnja faza – dedukcija. Z dedukcijo povežem ugotovljena dejstva in pojave v obravnavanem prostoru s splošnimi zakoni in jih skušam s tega vidika pojasnjevati. Na tej podlagi tudi predlagam možna izhodišča bodočega turističnega razvoja v občini.

S pomočjo uporabljene metodologije sem prišel do zelenih in potrebnih podatkov, ki jih v svojem delu predstavljam. Gre za opisen in nazoren prikaz vseh pomembnejših ugotovitev, pridobljenih z induktivno in deduktivno metodo, metodo abstrakcije in konkretizacije ter generalizacije oziroma specifikacije.

2.2 Opredelitev osnovnih pojmov

Trajnostni razvoj

Pojem trajnostni razvoj (*sustainable development*) je prvič predstavila Brundtlandova CSD (*Commission for Sustainable Development* – Komisija za trajnostni razvoj) na Konferenci ZN (Združenih narodov) o okolju in razvoju – *Earth Summit* leta 1992 v Rio de Janeiru. Komisija je v svojem poročilu Naša skupna prihodnost (*Our Common Future*) podala definicijo: “Trajnostni razvoj zadovoljuje potrebe sedanjega človeškega rodu, ne da bi ogrozili možnosti prihodnjih rodov, da zadovoljijo svoje potrebe” (ZN 1987). Načrtovanje trajnostnega razvoja zajema tri stebre: gospodarski razvoj, socialni razvoj in varstvo okolja.

Temeljne sestavine trajnostnega ali sonaravnega razvoja pa so:

- Kakovosten gospodarski razvoj v okviru naravnih omejitev (prostor, naravni viri, samočistilne sposobnosti okolja oziroma ekosistemov),
- upoštevanje okoljskih stroškov proizvodnje in potrošnje pri določanju cene proizvodov in storitev,
- najnujnejša raba zalog (neobnovljivih) naravnih virov,
- raba obnovljivih naravnih virov v okviru njihovih obnovitvenih sposobnosti,
- ohranjanje naravne rodovitnosti prsti- celostno in biološko kmetovanje, zmanjšanje onesnaževanja prsti,
- zmanjšanje oziroma ohranjanje onesnaževalnih obremenitev (izpustov) pod asimilacijskimi sposobnostmi ekosistemov,
- preprečevanje okoljskih pritiskov namesto zmanjševanja okoljskih posledic in upoštevanje načela najmanjšega možnega okoljskega tveganja (Plut 1998, 239–240).

Sonaravni turizem

Pojem sonaravni turizem je soroden pojmu sonaravnega oziroma trajnostnega razvoja, vsebina, kot jo je opredelila WTO (*World Trade Organization* – Svetovna trgovinska organizacija), pa je uporabljena za področje turizma: “Sonaravni turizem je takšna oblika turizma, ki zadovoljuje potrebe sedanjih turistov in gostiteljskih skupnosti, ter zavaruje in izboljšuje možnosti v prihodnosti” (WTO v Butler 1999, 10).

“Sonaravni turizem pomeni turizem, ki je ekonomsko smotrno, vendar ne uničuje virov, kot so fizično okolje in socialna struktura gostiteljev, saj od njih zavisi prihodnost turizma” (Swarbrooke 1999, 13).

“Sonaravni turizem je turizem, ki se razvije kakor hitro je mogoče in upošteva trenutno namestitveno kapaciteto, lokalno prebivalstvo in okolje. Turistični razvoj in nove investicije v turistični sektor naj turizma ne bi odtegnile. Nove turistične zmogljivosti naj se integrirajo z okoljem” (Swarbrooke 1999, 13).

V Sloveniji se poleg izraza sonaravni turizem uporablja tudi besedna zveza trajnostni turizem, ki jo v svojih dokumentih in zakonih uporabljajo slovenska ministrstva, ni pa dosledne rabe iste besedne zveze, saj npr. Ministrstvo za okolje in prostor v Nacionalnem programu varstva okolja uporablja oba pridevnika: sonaraven in trajnosten. Pri slednjem je morda preveč poudarjen moment trajnosti, saj v naravi nobena stvar ni trajna; narave namreč ne moremo trajno ohraniti v trenutnem stanju, ker se vseskozi spreminja.

Sonaravni turizem predpostavlja ohranitev naravnih in kulturnih virov turizma, da bo zagotovljena raba v bodočnosti in da omogoča dobrobit sedanjim rodovom.

Število turistov v svetu narašča, razlog za takšno naglo naraščanje pa gre iskati v podaljšanju prostega časa in povišanju osebnih dohodkov ter v razmeroma poceni potovanjih. Tako se po svetu valijo mase; je potemtakem sonaravni turistični razvoj sploh možen (Zajc 1999, 31)?

2.3 Izbor območja preučevanja

2.3.1 Alpe

Alpe so najvišje in največje gorstvo v Evropi. Alpski lok se razteza na razdalji 1200 kilometrov med Ligursko obalo na zahodu in Panonsko kotlino na vzhodu. Alpsko površje se je nazadnje močnejše preoblikovalo v pleistocenski ledeni dobi, ko so ledeniki preoblikovali gore, poglobili in razširili doline, ustvarili številna jezera in slapove in s tem prispevali k hidroenergetski in turistični pomembnosti Alp (Kunaver 1984, 4–15). Alpe predstavljajo naravni prostor, v katerem je od nekdaj prihajalo do stikov naravne in kulturne dediščine. Edinstveni rastlinski in živalski ekosistemi uvrščajo Alpe takoj za tropski deževni gozd po številu živalskih in rastlinskih vrst (Knauer 1999, 225). So tudi zelo pomemben življenjski, razvojni, gospodarski in turistični prostor. Nekdaj so bile velika naravna pregrada, danes pa so po zaslugi številnih predorov ter avtocest in druge infrastrukture odlično prehodne in imajo zelo pomembno tranzitno vlogo. Človeško delovanje v Alpah sega daleč v zgodovino, najstarejši ostanki iz obdobja med zadnjima ledenima dobama so stari okrog 100000 let, stalno pa se je človek v Alpe naselil pred več kot 7000 leti. Pestro zgodovinsko dogajanje,

preseljevanja in poselitve so vzroki za veliko narodnostno, kulturno in jezikovno raznolikost, ki je prisotna v alpskem prostoru.

2.3.2 Območje Alpske konvencije

Oprelitev Alp, ki bi bila splošno veljavna in priznana, ne obstaja, ne v naravoslovju, kot tudi ne v politiki in gospodarstvu. Obstajajo tri možnosti opredelitve: ozka, srednja in široka oznaka Alp, definicije pa so odvisne zlasti od opredelitvenega namena, največkrat se pojavljata naravnogeografska in družbeno-, oziroma ekonomsko-geografska definicija (Baetzing 1997, 23–26).

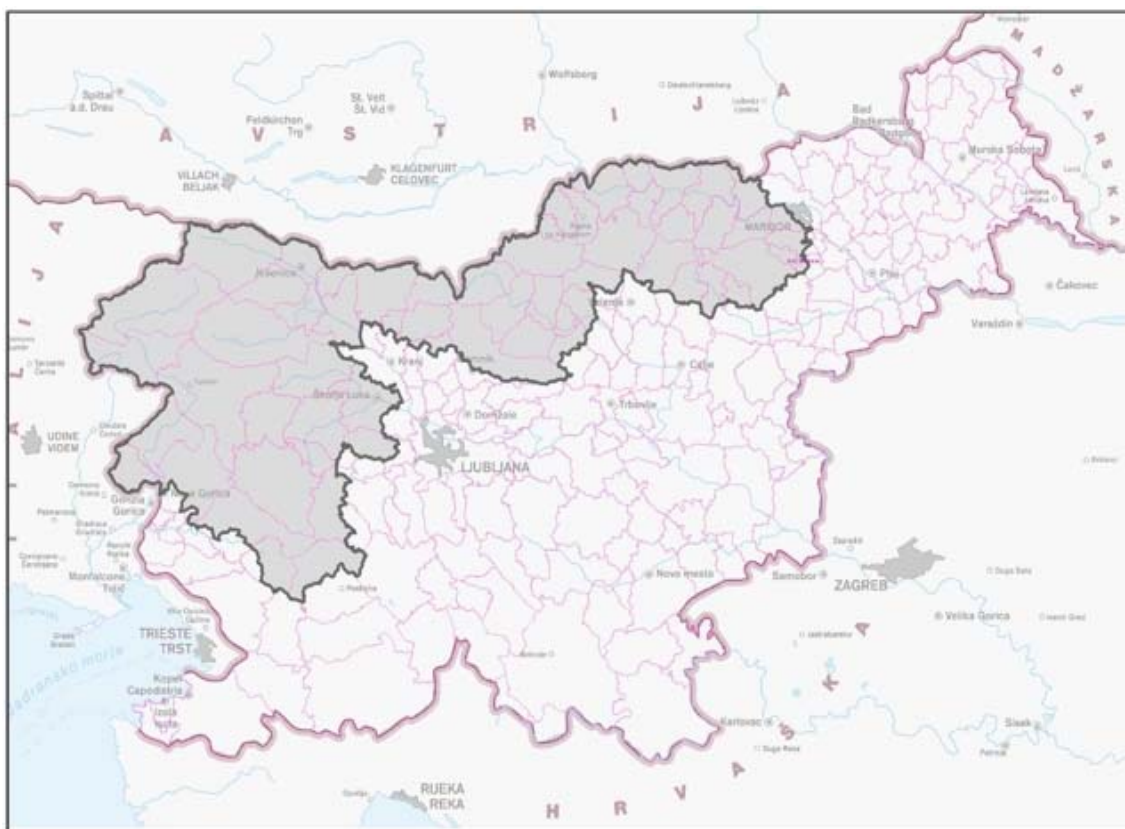
Alpska konvencija se pri svoji opredelitvi opira na srednjo gospodarsko-politično definicijo Alp, ki zaobjema klasificirana hribovska območja kakor so jih zakonsko določile alpske države za svoje zakone o hribovskih predelih, omejitve pa se ozira še na naravnoprostorska območja v neugodnem položaju in strukturno šibka gospodarstva na občinski ravni. Definicija deloma odgovarja srednji naravnoprostorski definiciji, ki največkrat višje predele združi s srednje in nižje ležečimi predeli in večje doline in alpske kotline prišteva k Alpam, le da je ta na robu Alp bolj širokopotezna, saj alpske občine največkrat zavzemajo hribovski in ravninski del. Alpska konvencija temelji na tej definiciji, vendar pa jo deloma spremeni: v Švici so tako izključena obrobna gričevnata območja (Emmental, Zuercher Oberland); na Bavarskem celotno alpsko predgorje prišteva k Alpam in tako poveča površino bavarskih Alp za dvakrat, število prebivalcev pa za trikrat; z mesti na obrobju Alp ravna Alpska konvencija različno, saj so nekatera mesta vključena (npr. Salzburg), nekatera pa ne. Načeloma naj mesta na obrobju Alp z več kot 50000 prebivalci ne bi sodila v Alpe. Območje Alpske konvencije tako sestavlja 5954 občin, 70 gorskih skupin, 600 turističnih krajev v osmih državah s skupno površino okoli 190959 km² in nekaj manj 14 milijonov prebivalcev (Schlosser 2009, 22).

2.3.3 Območje Alpske konvencije v Sloveniji

Slovenija je brez pridržkov alpska država, saj skupno kar 40 % ozemlja pripada alpskemu in predalpskemu svetu, večji delež imata le še Avstrija in Švica. Območje Alpske konvencije v Sloveniji obsega 6767 kvadratnih kilometrov, kar je tretjina (33,4 %) države. Vanjo je vključenih 62 občin, od teh 43 v celoti in 19 delno. Na tem območju se nahaja 1193 naselij, kar predstavlja slabo petino vseh naselij v Sloveniji. Leta 2002 je na območju Alpske konvencije živel 365614 prebivalcev oziroma 18,6 % vsega prebivalstva Slovenije (SURS

2002). V preteklosti so se pojavljali različni podatki o številu prebivalcev na območju Alpske konvencije v Sloveniji, najbolj natančen podatek v priročniku Alpska konvencija navaja, da na tem območju živi 375773 prebivalcev. Po podatkih nekaterih avtorjev pa naj bi tu živel okrog 650000 ljudi, do takšnih rezultatov so prišli zaradi zajetja celotnih občin, ki vsaj delno s svojim ozemljem segajo na območje Alpske konvencije. Eden od razlogov za takšne nesmiselne podatke je zagotovo premalo premišljena določitev meje Alpske konvencije v Sloveniji, saj ta poteka po mejah nekdanjih krajevnih skupnosti, ki so bile uradno ukinjene konec leta 1994, negativna posledica tega pa je, da Statistični urad Republike Slovenije na tej prostorski ravni ne zbira statističnih podatkov. Celotna meja Alpske konvencije v Sloveniji ne sovpada niti z mejami katastrskih občin in še manj z občinskimi mejami, sovpadala pa ni niti z mejami bivših občin. Predvsem z naravnogeografskega vidika je primernost poteka meje Alpske konvencije v Sloveniji vprašljiva (Ferreira 2004, 12–14).

Slika 2.1: Območje Alpske konvencije v Sloveniji

Vir: Ferreira (2004, 12).

2.3.4 Območje občine Kranjska Gora

Občina Kranjska Gora leži na skrajnem severozahodu Slovenije, na tromeji Slovenija – Avstrija – Italija, ter v celoti spada v območje Alpske konvencije. Na severu jo omejujejo Zahodne Karavanke, na jugu Julijske Alpe, na zahodu poteka meja po razvodju med Savo in Ziljo zahodno od Rateč, na vzhodu pa poteka meja pod Jesenicami kjer se Zgornjesavska dolina odpira v Radovljiško kotlino. Občina je v ožjem območju TNP (Triglavskega narodnega parka), kar 60 % je namreč leži znotraj zavarovanega območja. Površinsko obsega 256,3 kvadratnih kilometrov, kar predstavlja 1,3 % površine Slovenije, ima pa 5247 prebivalcev. Center poselitve v občini je Zgornjesavska dolina, kjer so naravni pogoji za naselitev najugodnejši. Občino sestavlja deset naselij: Belca, Dovje, Gozd Martuljek, Kranjska Gora, Log, Mojstrana, Podkoren, Rateče, Srednji Vrh in Zgornja Radovna (SURS 2011).

3 ALPSKA KONVENCIJA

3.1 Nastanek

Ideja o sporazumu za varstvo Alp sega že v petdeseta leta prejšnjega stoletja, natančneje v leto 1952, v leto nastanka nevladne organizacije CIPRA (*Commission International pour la Protection des alpes* - Mednarodna komisija za varstvo Alp). CIPRA je že istega leta zahtevala sklenitev meddržavne pogodbe katere cilj bi bil celovito varstvo alpskega prostora, vendar je bilo potrebno počakati do osemdesetih ko so naravne nesreče, kot so poplave in zemeljski plazovi v Alpah pripeljali do spoznanja, da je za rešitev problemov potrebna skupna dejavnost, ki sega prek lastnih meja. V začetku leta 1987 je CIPRA začela s pripravami na Alpsko konvencijo, avgusta istega leta pa je predložila prvi dokument s stališči in ga poslala v obravnavo svojim predstavništvom v alpskih državah. Leto 1988 je bilo tisto prelomno, ko je Ursula Schleicher, namestnica predsednika Evropskega odbora za okoljska vprašanja, v imenu poslanskega kluba Evropske ljudske stranke vložila v Evropskem parlamentu predlog, s katerim je pozvala Evropsko komisijo, da predloži osnutek Konvencije. Predlog je bil 15. aprila s strani Evropskega parlamenta tudi soglasno sprejet. Po medijsko zelo odmevnem mednarodnem alpskem srečanju v Lindauu, je bila septembra leta 1988 v Vaduzu v Liechtensteinu organizirana mednarodna delavnica, na kateri so sodelovali strokovnjaki iz alpskih držav, Sveta Evrope in Evropskih skupnosti. CIPRA in IUCN (*International Union for Conservation of Nature* – Svetovna zveza za varstvo narave) sta bili zadolženi za izdelavo prvega osnutka Konvencije. V novembru istega leta so se v Luganu sestali predsedniki treh delovnih skupnosti alpskih držav: ARGE ALP (*Arbeitsgemeinschaft Alpenländer* – Delovna skupnost alpskih držav), Delovna skupnost Alpe- Jadran, ter COTRAO (*Communauté de travail des Alpes Occidentales* – Delovna skupnost Zahodnih Alp), ter sklenili, da bodo aktivno sodelovali pri izdelavi Alpske konvencije. Januarja 1989 je takratni nemški minister za okolje Klaus Topfer na podlagi sklepa ministrskega sveta Svobodne dežele Bavarske povabil okoljske ministre alpskih držav v Berchtesgaden na 1. Alpsko konferenco, ki je potekala od 9. do 11. oktobra in kjer so sprejeli načelno resolucijo. Že dve leti kasneje, 7. novembra 1991 je na 2. Alpski konferenci v Salzburgu šest alpskih držav (Avstrija, Francija, Italija, Lihtenštajn, Nemčija, Švica) in ES (Evropska skupnost) podpisalo mednarodno obvezujočo Okvirno konvencijo. Slovenija je Alpsko konvencijo podpisala 29. marca 1993, Kneževina Monako pa je postala pogodbenica s podpisom posebnega dodatnega protokola.

Ko so jo ratificirali Avstrija, Lihtenštajn in Nemčija stopi 6. marca 1995 Alpska konvencija v veljavo, do leta 1999 pa sledijo še ES, Slovenija, Francija, Monako, Švica in Italija. (Goetz 1998, 12–28).

3.2 Struktura Alpske konvencije

Alpska konvencija je zasnovana kot okvirna pogodba znotraj katere so predstavljeni le osnovni načelni vidiki, splošni cilji, ter splošni ukrepi za uresničevanje trajnostnega razvoja na območju Alp. Konkretno pravice in obveznosti pogodbenic pa so zapisane v njenih protokolih: (1) protokol Urejanje prostora in trajnostni razvoj, (2) protokol Hribovsko kmetijstvo, (3) protokol Varstvo narave in urejanje krajine, (4) protokol Gorski gozd, (5) protokol Turizem, (6) protokol Varstvo tal, (7) protokol Energija, (8) protokol Promet. Poleg osmih vsebinskih protokolov sta bila sprejeta še dva dodatna: Protokol h Konvenciji o varstvu Alp o reševanju sporov in Protokol o pristopu Kneževine Monako h Konvenciji o varstvu Alp.

Protokoli za področje prebivalstva in kulture, varstva ozračja, varstva voda in ravnanja z odpadki so še v izdelavi. Prav tako obstoječih protokolov še niso podpisale in ratificirale vse pogodbenice.

Novembra 2006 sta bili poleg protokolov sprejeti tudi dve ministrski deklaraciji: Deklaracija o prebivalstvu in kulturi in Deklaracija o podnebnih spremembah.

3.3 Pogodbenice

Alpski lok se razteza čez ozemlja sedmih tako imenovanih alpskih držav. To so Republika Avstrija, Italijanska republika, Francoska republika, Švicarska konfederacija, Zvezna republika Nemčija, Republika Slovenija in Kneževina Lihtenštajn. K tem sedmim državam je pristopila Kneževina Monako, ki zavzema del Azurne obale na južnih pobočjih Primorskih Alp in jo politično lahko prištevamo k Alpam. Pogodbenica Alpske konvencije je tudi ES.

3.4 Organizacija

Alpska konvencija je v grobem sestavljena iz šestih teles: (1) **Alpska konferenca**, (2) **Stalni odbor**, (3) **Stalni sekretariat**, (4) **Odbor za preverjanje**, (5) **Depozitar Konvencije**, (6) **Delovne skupine/ Platforme**.

1. **Alpska konferenca** oziroma Konferenca pogodbenic je organ odločanja na ravni ministrov držav pogodbenic. Zaseda praviloma na vsaki dve leti in sicer pri predsedujoči članici. Zasedanj se kot opazovalci lahko udeležijo vse evropske države, Svet Evrope, ZN, njihove posebne organizacije, čezmejna združenja alpskih ozemeljskih skupnosti in mednarodne nevladne organizacije. Konferenca naj bi sklepala s soglasjem, izjema so lahko vprašanja o postopkih, pri katerih se v primeru nezmožnosti dosege soglasja uporabi pravilo tričetrtinske večine. Odloča o ustanovitvi Platform, če so le te potrebne za izvajanje Konvencije, sprejema potrebne proračunske smernice in odločitve, sprejema svoj poslovnik, sprejema in vrednoti znanstvene informacije. Uradni jeziki Alpske konference so francoščina, italijanščina, nemščina, slovenščina.
2. **Stalni odbor** je izvršni organ Konference pogodbenic, ki ga sestavljajo delegati vseh alpskih držav in zagotavlja uresničevanje Alpske konvencije v praksi. Odbor se sestaja dvakrat letno, njegove bistvene naloge pa obsegajo: pregled in oceno informacij, ki jih pogodbenice posredujejo za poročila na Alpski konferenci in v zvezi z izvajanjem Alpske konvencije in protokolov, priprava Alpske konference, ustanavljanje delovnih skupin za pripravo protokolov, preverjanje osnutkov protokolov in predlaganje le teh Alpski konferenci. Sprejema tudi odločitve o sodelovanju in prisotnosti predstavnikov vladnih in nevladnih organizacij na njegovih sejah.
3. **Stalni sekretariat** je organ, ki je predviden v 9. členu Okvirne konvencije in skrbi za učinkovito usklajevanje dejavnosti vseh alpskih držav, Alpske konference, Stalnega odbora in predsedstva. Sklep o njegovi vzpostavitvi je bil sprejet leta 2002 na 7. Alpski konferenci v Meranu. Organ naj bi predvsem skrbel uradniške zadeve, zagotavljal strokovno in logistično pomoč ter pospeševal izvajanje Alpske konvencije. Ustanovljen je bil leta 2003, sedež je v Innsbrucku v Avstriji, oddeljeni sedež pa v Bolzanu v Italiji. Pisarna v Innsbrucku je zadolžena predvsem za uradniške in politične naloge, zunanje zastopanje Sekretariata, za odnose z javnostjo in za podporo predsedstvu. Sedež v Bolzanu pa je pristojen za tehnične in izvedbene naloge, predvsem za SOIA (Sistem opazovanja in informiranja o Alpah), prevode in

tolmačenje, ter za usklajevanje raziskovalne dejavnosti na območju Alp. Leta 2006 je bila ustanovljena tudi posebna enota imenovana *Task force* za zavarovana območja, ki je pridružena Stalnemu sekretariatu. Predstavnik Stalnega sekretariata je generalni sekretar Marco Onida.

4. **Odbor za preverjanje** je nastal zaradi problema pravne uveljavitve Konvencije, ki izhaja iz dejstva, da manjkajo potrebna prisilna sredstva. Na 7. Alpski konferenci v Meranu so sprejeli sklep o mehanizmih za preverjanje upoštevanja Alpske konvencije in njenih izvedbenih protokolov. Odbor preverja narodna poročila o izvajanju Konvencije v praksi, ki jih pogodbenice predložijo vsake štiri leta. Uporablja informacije, ki so mu na voljo, in pri tem lahko uporabi informacije iz kateregakoli razpoložljivega vira. Odbor tudi podpira pogodbenice na njihovo prošnjo pri upoštevanju Konvencije in njenih protokolov, presoja o zahtevkih za preverbo domnevnega neupoštevanja Alpske konvencije oziroma protokolov, ki so mu jih posredovale pogodbenice in tudi opazovalke, obvešča prizadete stranke o izidih svojega dela, ter pripravlja poročila o stopnji upoštevanja Konvencije in protokolov. Prav tako daje predloge priporočil, predlaga ukrepe za izboljšanje poročanja samega, kot tudi seveda za izboljšanje uresničevanja Konvencije in njenih protokolov. Če se ugotovi primer kršitve Konvencije oziroma njenih protokolov, se le ta ne zaključi s sankcijo, temveč s poročilom, sklepom in priporočilom zoper kršiteljico. Prvo poročilo Stalnega odbora je bilo sprejeto v Evianu marca 2009 na 10. Alpski konferenci.
5. **Depozitar Konvencije** je Republika Avstrija, kot določa 12. člen Alpske konvencije in seveda pogodba sklenjena med Avstrijo in Stalnim sekretariatom. Avstrija hrani vse podpisane dokumente, pogodbenice pa so zavezane, da ji naznanjajo vse zadeve, ki se nanašajo na Alpsko konvencijo. Depozitar obvesti druge države in pogodbenice o vsakem opravljenem diplomatskem sporočilu in jih tako sproti seznanja s spremembami, naznani pa pogodbenicam tudi vsak podpis, vsakokratni dan začetka veljave Alpske konvencije in izjavo o razširitvi veljave Alpske konvencije na nove dele ozemelj.
6. **Delovne skupine/ Platforme** so ustanovljene za dveletno obdobje, bolj delikatne tematike pa pogosto obravnavajo še v podskupinah. Ustanavljanje Delovnih skupin določa 6. člen Alpske konvencije kot tudi 14. člen Poslovnika Stalnega odbora Konference pogodbenic. Odbor torej sestavlja *ad hoc* platforme v skladu s potrebami. Delovne skupine obravnavajo najrazličnejše teme, ki se nanašajo na trajnostni razvoj,

sodelujejo pri izdelavi protokolov, izdelujejo priporočila in ukrepe, poročajo Alpski konferenci in Stalnemu odboru o razvojnih dosežkih in o doseženemu napredku.

Trenutno delujejo naslednje Delovne skupine/ Platforme:

- Delovna skupina za Unescovo svetovno dediščino,
- Ekspertna skupina za pripravo Poročila o stanju v Alpah,
- Delovna skupina za promet,
- Platforma naravne nesreče,
- Platforma za ekološko omrežje,
- Platforma za upravljanje voda v Alpah,
- Platforma “Velike zveri in prostoživeči parkljarji ter družba”,
- Delovna skupina “Demografija in zaposlovanje”,
- Delovna skupina “alpska makroregija”,
- Platforma “hribovsko kmetijstvo”.

3.5 Cilji Alpske konvencije

V Alpski konvenciji in njenih protokolih so v skladu z vzorčnim modelom trajnosti oblikovanim na konferenci ZN za okolje in razvoj v Rio de Janeiru zasidrani ekonomski, socialni in ekološki cilji, nad njimi pa bedijo cilji trajnosti. Nekateri cilji delovanja dajejo le splošna priporočila glede delovanja, drugi pa so močno usmerjeni v ukrepe. Poleg višjih ciljev iz Okvirne konvencije najdemo v posameznih protokolih skupno 286 posameznih ciljev (Hain 2004, 8–9). V 2. členu Alpske konvencije je za cilj navedena zavezanost pogodbenic k “celostni politiki za ohranitev in za varstvo Alp, ob uravnovešenem upoštevanju interesov vseh alpskih držav, njihovih alpskih regij ter Evropske gospodarske skupnosti, s preudarno in trajnostno rabo virov” (Alpska konvencija 1991, 2. čl.). V istem členu se navaja tudi dvanajst posameznih področij, na katerih bodo pogodbenice za doseg ciljev sprejele “primerne ukrepe” (Alpska konvencija 1991, 2. čl.). Ta področja so poleg področij osmih sprejetih protokolov še: prebivalstvo in kultura, varstvo zraka, vodni režim ter ravnanje z odpadki. “Pomembno spoznanje sodobnega mednarodnega okoljskega prava je, da vsaka dejavnost, ki vpliva na prostor, zadeva okoljske interese in zato je lahko uspešen samo celostni pristop” (Roblek 2004, 6). Ne sme se zasledovati le področnih okoljskih ciljev zapisanih v posameznih protokolih, temveč je potrebno vseobsegajoče urediti trajnostno gospodarjenje s tem zapletenim naravnim sistemom. Iz prvotno zelene Konvencije za varstvo Alp, ki bi se osredotočala na vidike varovanja narave je nastalo medpanožno orodje, ki zajema tudi

različne medsebojno soodvisne gospodarske, politične in socialne vplive, in katerega namen je dolgoročno obvarovati zeleni življenjski prostor (Roblek 2004, 6).

3.6 Protokol turizem

3.6.1 Vključitev turizma v Alpsko konvencijo

Alpe so bile že v 19. stoletju eden izmed najbolj zelenih ciljev potovanja. Iz zibelke sodobnega turističnega potovanja so se razvile v dandanes močno turistično regijo. Vsako leto jih obiše več kot 120 milijonov obiskovalcev, ki ustvarijo 500 milijonov nočitev, kar predstavlja približno 10 % svetovnega turističnega trga, kljub temu, da se s turizmom intenzivno ukvarja le vsaka deseta izmed 6000 občin v Alpah (Geiger 1998, 10). Podatki socialno-ekonomske analize na ravni občin kažejo, da turizem v Alpah ni dejavnost, ki bi zajemala celotne predele, ampak stoji v senci urbanizacije in je zato najmočnejše razvita v gosto poseljenih središčnih delih dolin in kotlin (Baetzing v Roblek 2004, 124). Na območju Alp torej obstaja približno 600 občin z enotirno usmerjenostjo v turizem, ki se pogosto povezujejo v skupna območja za pohodniški in smučarski šport (Roblek 2004, 124).

3.6.2 Usmeritve razvoja turizma v alpskem prostoru

Prekomerna turistična raba v določenih predelih Alp je postavila na prizorišče temen primer za razvoj, ki uničuje okolje in ni trajnosten, kljub temu, da se alpski turizem bori z gospodarskimi problemi in spremembami, predvsem pri trendih povpraševanja in obnašanja gostov, pa tudi zaradi vedno višje povprečne starosti prebivalstva v turističnih emitivnih območjih. Vedno večja konkurenca na mednarodnem trgu turizma spravlja številne ponudnike v težave, predvsem v podeželskih krajih in odročnih dolinah so zaskrbljeni zaradi upadanja števila turistov, temu pa nemalokrat sledi zapiranje turističnih obratov, kar povečuje število dnevnih migrantov, vse močnejše pa je tudi odseljevanje prebivalstva. Trendi pa imajo tudi protitrende; tako se povečuje tudi povpraševanje po ponudbah sonaravnega turizma, ki marsikje prispeva celo tretjino celotnega deleža povpraševanja.

Z Alpsko konvencijo alpske države ponazarjajo smernice za trajnosten razvoj turizma na območju Alp in jih skupno udejanjajo. V protokolu Turizem je kot eno izmed ciljnih področij eksistencialnega pomena označeno urejanje prostora. Poleg glavnih turističnih območij je potrebno ohraniti zadostne nadomestne prostore za ljudi, živali in ekosisteme. Z vidika

Alpske konvencije je potrebno izvajati izboljšano izobraževanje za odgovorne na področju turizma, kot tudi pri gostih samih. S turističnega vidika zasleduje Konvencija dve načelni vodili: Prvo govori v prid razvijanja intenzivnega turizma, ki je eksistenčna osnova številnih alpskih regij bolj okolju prijazno in družbeno sprejemljivo, drugo poudarja razvoj sonaravnega, podeželskega turizma. Načelni vodili se med seboj ne izključujeta, potrebujeta pa posebno strategijo in ukrepe. Podeželska turistična območja se tako osredotočajo na inovativno sodelovanje z obrtjo, kmetijstvom in gozdarstvom, v krajih intenzivnega turizma pa gre poleg tega tudi za učinkovito in ekološko upravljanje z viri (Roblek 2004, 45–47).

Turizem sodi med najpomembnejše gospodarske veje v alpskem prostoru, z njim pa je povezana cela vrsta okoljskih obremenitev, ki so v Alpah vidne na pre mnogih mestih. Sprejem protokola Turizem v okviru Alpske konvencije je pogodbenice zavezal k upoštevanju trajnostnega razvoja in podpiranju razvoja usmeritev, razvojnih programov in načrtov, ki koristijo temu cilju, ter k spodbujanju projektov, ki varujejo krajino in okolje (Roblek 2004, 53).

Skupaj z ostalimi protokoli, ki vplivajo na turizem, Alpska konvencija in protokol Turizem predstavljata okvirno orodje za spodbujanje in usklajevanje prispevkov pogodbenic na regionalni in lokalni ravni z namenom, da trajnostni razvoj turizma postane glavno vodilo za dvig kakovosti turistične ponudbe.

3.6.3 Cilji protokola Turizem

Poglavitni cilj protokola Turizem, kot ga je opredelil v svoji izjavi ob sklepu o sklenitvi protokola Turizem Svet Evrope, je spodbujanje sonaravnega turizma, še posebej z zagotavljanjem, da se turistična ponudba razvija in izvaja ob doslednem upoštevanju njenih vplivov na naravno in družbeno okolje. “Zato protokol vključuje posebne ukrepe in priporočila, ki se lahko uporabijo kot sredstvo za krepitev okoljskega vidika inovacij in raziskav, spremljanja in usposabljanja, upravljalnih orodij in strategij, načrtovanja in postopkov odobritve, povezanih s turizmom in zlasti njegovim kvalitetnim razvojem” (ES 2006, 516).

Za glavni cilj protokola Turizem je Delovna skupina za monitoring in sistem kazalcev v alpskem prostoru navedla 2. člen Okvirne konvencije: “usklajevanje turističnih in pristočasnih dejavnosti z ekološkimi in socialnimi zahtevami z omejevanjem takšnih, ki škodijo okolju, ter še posebno z določanjem območij miru” (Alpska konvencija 1991, 2. čl.).

3.6.3.1 Delni cilji protokola Turizem kot jih je opredelila Delovna skupina za monitoring in sistem kazalcev v alpskem prostoru

Splošni cilji delovanja:

“Trajnostno ohranjanje in povečevanje privlačnosti alpskega prostora za oddih in prosti čas” (Alpska konvencija 1991, 9. čl.).

“Zagotavljanje turizma, ki upošteva okolje, kot prispevek k trajnostnemu razvoju regije” (Alpska konvencija 1998, 1.čl.).

“Skrb za trajnosten in okolju primeren razvoj turizma” (Alpska konvencija 1998, 5. čl.).

“Sprejemanje pospeševalnih ukrepov izključno za razvoj turističnih struktur, ki so v skladu z ekološkimi zahtevami, ter za razvoj sonaravnega in okolju prijaznega turizma” (Alpska konvencija 1998, 6. čl.).

“Prilagojenost razvoja turizma posebnostim okolja in razpoložljivim virom kraja ali regije” (Alpska konvencija 1998, 9. čl.).

“Povečanje veljave naravne in kulturne dediščine turističnih območij” (Alpska konvencija 1998, 6. čl.).

Razvoj ekološko in gospodarsko ekološko sprejemljive turistične ponudbe:

“Priprava kakovostne turistične ponudbe v skladu z ekološkimi merili” (Alpska konvencija 1998, 7. čl.).

“Doseganje uvajanja novih oblik in inovativnosti turistične ponudbe za konkurenčno sposobnost sonaravnega turizma v alpskem prostoru” (Alpska konvencija 1998, 6. čl.).

“Upoštevanje načel varstva narave in ohranjanja krajine pri razvoju turizma” (Alpska konvencija 1998, 6. čl.).

“Skrb za uravnoteženost med intenzivnimi in ekstenzivnimi oblikami turizma na območjih z močnim turističnim prometom” (Alpska konvencija 1998, 6. čl.).

“Dajanje prednosti komercialni nastanitvi ter rabi, modernizaciji in izboljšanju kakovosti obstoječih namestitvenih zmogljivosti” (Alpska konvencija 1998, 11. čl.).

“Upoštevanje ekoloških in krajinskih zahtev pri izdajanju dovoljenj za žičnice poleg uveljavljanja varnostnih zahtev in gospodarskih potreb” (Alpska konvencija 1998, 12. čl.).

“Izdajanje novih obratovalnih dovoljenj in koncesij za žičnice le v primeru, če se upošteva odstranitev naprav, ki se ne uporabljajo več, in zasaditev sproščenih površin predvsem z avtohtonimi rastlinskimi vrstami” (Alpska konvencija 1998, 12. čl.).

“Možnost zasneževanja v obdobjih nizkih temperatur, specifičnih za posamezne kraje, predvsem za zavarovanje izpostavljenih delov smučišč, če to dovoljujejo krajevne vodne, podnebne in ekološke razmere” (Alpska konvencija 1998, 14. čl.).

“Boljša prostorska in časovna razporeditev turističnega povpraševanja na turističnih območjih v obliki meddržavnega sodelovanja pri razporejanju počitnic in izmenjavo izkušenj o podaljšanju sezone” (Alpska konvencija 1998, 18. čl.).

“Ureditev, vzdrževanje in uporaba smučarskih prog, ki se najbolje vključujejo v krajino ob upoštevanju naravnega ravnovesja in občutljivosti biotipov” (Alpska konvencija 1998, 14. čl.).

Usmerjanje turističnega prometa zlasti na zavarovanih območjih in območjih miru:

“Usmerjanje turističnih tokov ter usmerjanje ali tudi prepoved predvsem motoriziranih športnih dejavnosti zlasti na zavarovanih območjih” (Alpska konvencija 1998, 8. čl., 15. čl.).

“Določitev območij, na katerih se bodo odpovedali urejanju prostora v turistične namene (območja miru)” (Alpska konvencija 1998, 10. čl.).

“Časovno in krajevno omejevanje nemotoriziranega zračnega prometa za pristočasne dejavnosti za zaščito živalskih vrst” (Alpska konvencija 1991, 12. čl.).

Bistvene povezave protokola Turizem s cilji Alpske konvencije:

- Uvajanje novih oblik ponudbe, inovativnosti in večje kakovosti turistične ponudbe (Alpska konvencija 1998, 6. čl.).
- Spodbujanje okoljsko in socialno sprejemljivega turizma (Alpska konvencija 1998, 12. čl.).
- Pospeševanje okoljsko in socialno znosnega turizma (Alpska konvencija 1998, 1. čl. in Alpska konvencija 1991, 2. čl.).

3.6.4 Vsebinske navzkrižne povezave z drugimi tematskimi področji Alpske konvencije

Kmetijstvo: potencial za kombinacije zaslužka za zaposlene v primarnem sektorju.

Poselitev: okrepljena poselitvena dejavnost na območjih z močnim turističnim razvojem.

Promet: notranjealpski in čezalpski promet, pogojen s preživljanjem prostega časa in turizmom.

Energetsko gospodarstvo: povečana poraba energije v regijah z močno turistično rabo.

Komunalno vodno gospodarstvo: povečana poraba vode (npr. nočitveni gostje, izdelava umetnega snega, namakanje igrišč za golf), ter povečane količine odpadnih vod v turističnih regijah, močna sezonskost konic porabe in pojavljanja odpadnih vod.

Gospodarjenje z odpadki: povečane količine odpadkov v turističnih regijah.

Poraba površin: prekrivanje z graditvijo nove turistične infrastrukture v prosti krajini.

Sprememba krajine: krčenje gorskega gozda za smučišča ali gradnjo novih vlečnic.

Struktura, ravnovesje snovi in izguba tal: posegi v sestavo tal in spremembe ravnovesja snovi v tleh z graditvijo turistične infrastrukture v prosti krajini in s turističnimi rabami.

Biotska raznovrstnost: okrnitev ali izguba vrst in življenjskih prostorov z graditvijo turistične infrastrukture v prosti krajini in s turističnimi rabami (Hain 2004, 60–61).

3.6.5 Struktura protokola Turizem

Protokol je sestavljen iz preambule, ter petih vsebinskih poglavij:

1. Splošne določbe
2. Posebni ukrepi
3. Raziskave, izobraževanje in obveščanje
4. Izvajanje, nadzor in presojanje
5. Končne določbe.

Poglavja vsebujejo skupno 29. členov, ki poskušajo zajeti vsa področja turistične dejavnosti in jih podati v skladu z nameni in cilji Konvencije.

4 TURIZEM V OBČINI KRANJSKA GORA

4.1 Zgodovina turizma v občini Kranjska Gora

Občino sestavlja deset naselij, med katerimi so turistično najpomembnejša Dovje, Mojstrana, Podkoren, Rateče, Gozd Martuljek in Kranjska Gora, ki je center občine in hkrati osrednji turistični kraj.

V Kranjski Gori so bili domačini deležni obiskov popotnikov in pustolovcev, ki so tu začasno prebivali zaradi telesnih, duševnih, kulturnih in drugih motivov, že relativno zgodaj, seveda pa o turizmu kot gospodarski storitveni dejavnosti v tistem času še ne bi mogli govoriti.

Razvoj turizma v občini Kranjska Gora bi lahko razdelili v dve glavni obdobji:

1. turistični razvoj do druge svetovne vojne in

2. turistični razvoj po drugi svetovni vojni (Jeršič v Kočevar 1998, 128).

1. Pred drugo svetovno vojno je imel turizem v občini mirujoč značaj, turisti so bili nezahtevni, zanimala jih je predvsem doživljajsko privlačna pokrajina, ki je omogočala planinarjenje v ugodni gorski klimi.

Vse od srednjega veka pa do zgraditve Gorenjske železnice med Ljubljano in Trbižem leta 1870 je imelo območje današnje občine Kranjska Gora pretežno tranzitno vlogo. Številni romarji so skozenj potovali na Svete Višarje nad Trbižem. S popotniki so služile tako imenovane furmanske gostilne ob poti, ki je vodila iz Gorenjske skozi Kranjsko Goro proti Trbižu oziroma preko Korenskega sedla.

V 19. stoletju so na območje Kranjske Gore prihajale tudi razne plemenite osebnosti z naravoslovnimi, predvsem rastlinoslovskega namena; tako je leta 1841 dolino Vrat obiskal tudi saški kralj Friedrich August (Jakelj 1999, 20–21).

Primeri kot je ta vsekakor še ne nakazujejo na turizem kot ga poznamo danes, praviloma je šlo zgolj za tranzitne goste, ki si Kranjske Gore niso izbrali za svoj cilj, ampak samo kot kraj prenočevanja na svoji poti. Proti koncu 19. stoletja so se začeli pojavljati prvi zametki planinstva in prve zahtevnejše oblike turizma.

Po zgraditvi Gorenjske železnice Ljubljana – Rateče – Trbiž leta 1870 je bil turistični promet usmerjen zlasti proti Kranjski Gori in Mojstrani, ki sta pridobili sloves klimatskih gorskih krajev. Železnica je območje prometno približala večjim središčem tedanje Avstro-Ogrske, ki je predstavljala glavna izhodišča turističnih potovanj. Takrat so v Kranjski Gori uredili tudi

prve prenočitvene zmogljivosti. Na opaznejši turistični razvoj je dodatno vplivala železniška povezava s koroške skozi karavanški predor do Jesenic, zgrajena leta 1873 (Jeršič v Kočevar 1998, 79).

Na razvoj turizma v Julijskih Alpah je vplivala tudi ustanovitev kranjske sekcije Nemško-avstrijskega planinskega društva leta 1874, leta 1904 pa so tudi slovenski planinci ustanovili svoje Letoviško društvo. S tem se je začela večati možnost rednega zaslužka za domače gorske vodnike in vaške gostilničarje. Leta 1902 je bil postavljen prvi hotel Razor. Zanimiv razglas je podal takratni župan Lavtižar, da morajo vaščani sodelovati “za prosopek Kranjske Gore, za povzdigo in izboljšanje prometa, za olepšanje kraja in za olajšanje občevanja s tujci” (Černe 1992, 86). Ta razglas si je za cilj delovanja zastavilo novo ustanovljeno Letoviško društvo, ki je svoja načela začelo marljivo uresničevati: graditi so začeli sprehajalne steze, markirati poti, leta 1908 je društvo priskrbelo petrolejske ulične svetilke, zgradili so prvo teniško igrišče, leta 1911 so začeli z gradnjo javnega kopališča Jasna, leta 1912 pa je planinska podružnica odprla Planinski dom na Vršiču (Černe 1992, 88–101).

Med prvo svetovno je turizem povsem zamrl, mnogo zgrajene infrastrukture pa je bilo poškodovane.

V medvojnem času sta se poleg Kranjske Gore, ki je takrat že imela sloves gorskega letovišča in zdravilišča za pljučne in živčne bolezni, začele uveljavljati tudi Rateče in Planica, ki sta si prepoznavnost ustvarile predvsem s smučarskimi skakalnicami. Ko je leta 1934 Sepp Bradl kot prvi človek na svetu na smučeh preskočil takrat magično mejo stotih metrov je Planica postala svetovno znana. Ostala naselja na območju zgornjesavske doline pa so bila za obiskovalce še vedno nezanimiva (Gosar in Klemenčič 1990, 21–34). V tem obdobju so se začele uveljavljati dejavnosti zimskošportnega turizma, kot so drsanje, sankanje, predvsem pa alpsko smučanje. Leta 1924 je bil v Kranjski Gori prvi tečaj smučarskih učiteljev za jugoslovansko armado. Začela se je tudi gradnja prve infrastrukture, prvo smučišče Preseka je bilo slovesno odprto na božič leta 1938. To so bili zametki zimskega turizma in Kranjska Gora je tako namesto ene dobila dve turistični konici.

V desetletju pred drugo svetovno vojno se je močno povečalo število nočitvenih zmogljivosti, prelomno je bilo leto 1927, ko se je število gostov glede na prejšnje leto skoraj podvojilo. Porast so doživele tudi okoliške vasi tako, da je bilo območje glede na takratne zmogljivosti že skoraj prenapolnjeno s turisti (Jakelj 1999, 22–25).

Kot prva, je tudi druga svetovna vojna razcvet turizma ostro pretrgala.

2. Po drugi svetovni vojni je Kranjska Gora začela močno izstopati v turističnem razvoju zgornjesavske regije. Bohinju je prevzela vodilno mesto med zimskošportnimi središči Slovenije, razvoj turizma v občini pa je bil monocentrično naravnano (Gosar in Klemenčič 1990, 28). Vendar pa takratna oblast nekje do srede šestdesetih let ni bila naklonjena ekonomskemu vidiku turizma, pač pa je podpirala razvoj socialnega oziroma sindikalnega turizma. Povojna oblast je usmerjala naložbe v pospešeno industrializacijo, turizem s prizvokom elitizma pa je bil potisnjen na stranski tir. Zasebna podjetnost je bila prekinjena s poddržavljenjem vseh turističnih objektov v letu 1948. Država pa je podpirala razvoj vrhunškega tekmovalnega smučanja in v ta namen je bila leta 1948 v Kranjski Gori zgrajena prva smučarska žičnica, gradnja žičnic pa se je nadaljevala tudi v šestdeseta leta. Leta 1954 je država znova dovoljevala tudi zasebne gostinske objekte (Jakelj 1999, 27).

Do konca sedemdesetih let je turizem postal glavno gospodarsko vodilo v regiji. Podjetja so vlagala v izgradnjo novih hotelov, kot so Larix (1971), Lek (1972), Alpina (1973) in Kompas (1974), država pa v nekaj novih smučarskih naprav s katerimi je želela privabiti zahodnoevropske turiste. To so bila leta najintenzivnejšega turističnega razvoja, vendar pa je po letu 1975 v tekmovalnem boju z ostalimi evropskimi središči Kranjska Gora začela zaostajati predvsem zaradi slabših naravnih danosti in pa zaradi ustanovitve TNP, ki je zavzemal območja načrtovanih triglavskih žičnic (Jeršič v Kočevar 1998, 80–83).

Po letu 1980 so pobudo pri gradnji turistične infrastrukture prevzela gradbena podjetja z gradnjo počitniških stanovanj, zasebnih prenočitvenih zmogljivosti in turistično-rekreativne infrastrukture. Povečale so se potrebe po razširitvi trgovsko-storitvene in obrtniške ponudbe. Glavni kraj v občini je vse bolj prevzemal vlogo oskrbnega središča (Jeršič v Kočevar 1998, 81).

V primerjavi z ostalim delom Slovenije se je v Kranjskogorski občini zimski turizem v tem desetletju hitreje razvijal. Nastali so za tisti čas moderni turistični kraji: Mojstrana, Gozd Martuljek, Podkoren in pa seveda Kranjska Gora, ki je imela največ žičničnih naprav.

Začetek devetdesetih let je prinesel spremembe družbenega reda in s tem proces privatizacije dela turistične infrastrukture, kot so hotelski in rekreacijski objekti.

Znaten je bil upad gostov v primerjavi s sredino osemdesetih let, vzroka za padec pa ne gre iskati samo v osamosvojitvi Slovenije in vojni na Balkanu, saj se je negativni trend začel že pred vojno. Vzroke je potrebno iskati v slabših zimah ob koncu osemdesetih let, predvsem pa v nezadovoljivi ravni nastanitvenih zmogljivosti, pomanjkljivi izven gostinski ponudbi ter gospodarski krizi. Sprejeta je bila odločitev o prepovedi nadaljnje gradnje zasebnih počitniških stanovanj in o pospeševanju gradnje v okviru zasebnih turističnih prenočitvenih

zmogljivosti (Jeršič v Kočevar 1998, 81). Pomemben del turistične ponudbe je postal kongresno-seminarski turizem. Posodabljeni so začeli obstoječo žičnično infrastrukturo. Občina je začela tesneje prekomejno sodelovati z Julijsko Krajino in avstrijsko Koroško. Izpeljanih je bilo tudi nekaj projektov: kolesarska steza treh dežel, Evropejec brez meja, smučišča na tromeji, smučarski tek treh dežel, kandidatura treh za zimske olimpijske igre (neuspešno).

4.2 Strategija razvoja turizma v občini Kranjska Gora

Vizija dolgoročne strategije razvoja turizma občine Kranjska Gora temelji na vključevanju sprememb in izzivov, ki jih prinaša globalizacija. Razvijala se bo kot odprto, privlačno zaokroženo turistično območje za njene prebivalce in obiskovalce. Občina bo z varovanjem naravne in kulturne dediščine, ter z odnosom do okolja sposobna zagotavljati okvire za sonaraven razvoj turizma, podjetništva, storitvenih dejavnosti, kmetijstva, obrti in trgovine, ob hkratnem razvoju prometne in gospodarske infrastrukture. Prav tako temelji na prepoznavnosti in konkurenčnosti v mednarodnem prostoru.

Razvojno usmerjene naloge občine:

- za razvoj gospodarstva aktivira domač kadrovske in naravni potencial, celotno območje oskrbi s primerno infrastrukturo, ki bo prebivalcem omogočala visoko kvaliteto bivanja;
- usklajuje prostorski razvoj z družbenim, kmetijskim in gospodarskim razvojem;
- skrbi za varovanje naravnega okolja in kulturne dediščine v skladu z usmeritvami sonaravnega razvoja;
- gradi na razvoju kakovostnega turizma ter dopolnilnih dejavnosti še posebej v povezavi s kmetijstvom;
- omogoča ustrezne pogoje za razvoj obrti in trgovske dejavnosti;
- z ukrepi vpliva k naraščanju števila novih majhnih in srednjih podjetij;
- skrbi za skladen razvoj vseh krajev v občini;
- osvešča in vključuje prebivalce v razvojne procese (občina Kranjska Gora 2004, 11).

4.2.1 Cilji razvoja turizma

Ključni eklektični cilj občine, kot je bil opredeljen v Strategiji turizma za turistično destinacijo Kranjska Gora do leta 2010 je dolgoročna konkurenčnost, podjetniška naravnost in sonaraven razvoj turizma.

V prihodnosti bo občina gradila na izkoriščanju lokalnih virov, predvsem na ne dovolj izkoriščenih zmožnostih na gospodarskem področju ter na področju človeških virov.

Kot najpomembnejši strateški cilj mora biti izpostavljen dvig kakovosti turističnih storitev, še posebej zato, ker predstavljata turizem in gostinstvo v občini glavno gospodarsko panogo. Nove naložbe v infrastrukturo, izboljšanje kakovosti ponudbe in strokovno vodeno trženje, ter promocija turistične ponudbe občine bodo temelj za nadaljnji razvoj turizma in z njim povezanih dejavnosti. Kranjska Gora kot blagovna znamka in turistični proizvod mora dati bistven poudarek na izvirnosti, ohranjenosti narave in njenemu varovanju, ter na lahki dostopnosti. "Dolgoročna donosnost kapitalskih naložb se bo odrazila v pozitivnih rezultatih in multiplikativnih učinkih na zaposlovanje in razvoj inovativnih dejavnosti" (občina Kranjska Gora 2004, 11).

Pomemben strateški cilj je tudi hitrejši gospodarski razvoj osnovan na aktiviranju lokalnih zmožnosti in povečanju privlačnosti občine za vlagatelje. Pospešuje se nove, obetajoče dejavnosti, ki bodo čimbolj izkoristile prednostne potenciale občine glede na ekološke in prostorske standarde. Turistična naravnost in prostorske omejitve območja narekujejo razvoj dejavnosti kot so malo podjetništvo, storitvena dejavnost, obrt in trgovina, ki bodo podprle kvaliteto turistične ponudbe. Dolgoročen razvoj občine pa bo moral poleg turizma pospeševati med drugim tudi uporabo obnovljivih virov energije.

Nadalje se izpostavlja vzpostavitev ugodnih pogojev za pospeševanje kmetijske dejavnosti k večji tržni usmeritvi in vključevanjem v turizem. Občina ob ustrezni denarni pomoči in z izobraževalnimi programi pospešuje preusmeritev iz samooskrbnega kmetovanja v tržno usmerjeno dopolnilno dejavnost, ki se tako uspešno vključi v zaokroženo turistično ponudbo. Cilj tega področja je večja promocija in trženje domačih izdelkov, kar nadgrajuje že obstoječo blagovno znamko. Kmetijska politika v občini narekuje ohranjanje kulturne krajine, ki je poglobilni pogoj za sonaravni razvoj turizma in višjo kakovost bivalnega okolja.

Strateški cilj, ki je za diplomsko nalogo še posebej zanimiv, je cilj izvajanja meril trajnostnega razvoja. Izhodišče dolgoročnega načrta varstva okolja v občini Kranjska Gora je *Agenda 21*. Cilje na področju varstva okolja določa tudi Program sonaravno-

okoljevarstvenega razvoja iz leta 1997, nanašajo pa se pa na celotni sklop dolgoročnih programskih ciljev na področjih varstva okolja, turizma, urejanja prostora in kulturne krajine.

Najpomembnejši cilji trajnostnega razvoja občine:

- sonaravni razvoj, ki upošteva načelo prihodnosti;
- okolju prijazne oblike gospodarskega razvoja z upoštevanjem naravnih virov, kulturne in krajinske prepoznavnosti, s tem pa ustvarjanje pogojev za kakovostno življenje lokalnega prebivalstva;
- ohranjanje podeželja in obnova vaških jeder;
- sonaraven razvoj turizma, ki upošteva kulturne, socialne, gospodarske in ekološke kriterije za celovit razvoj občine;
- smotrna, okolju prijazna raba neobnovljivih kot tudi obnovljivih naravnih virov ter varčna izraba energije;
- sonaravna in racionalna uporaba prostora za usklajen in zdrav razvoj celotnega turističnega območja;
- skrb za ravnanje z odpadki (občina Kranjska Gora 2004, 11–13).

4.2.2 Razvojni model

Turizem je kot dejavnost zelo povezovalen in združuje večje število kulturnih in naravnih danosti, infrastrukturnih pogojev, gospodarskih dejavnosti in drugih dejavnikov, ki vplivajo na uspešnost posameznega turističnega kraja oziroma občine. V tem kompleksnem sistemu mora delovati vsak posamezni del, da deluje ponudba kot jo doživlja gost poenoteno, kakovostno in konkurenčno.

Dejavnike bi tako lahko razdelil v štiri vsebinske sklope:

1. Strategija območja, notranja konkurenca ponudnikov in struktura ponudbe.
2. Pogoji ključnih danosti/ dejavnikov na območju in njihova razvitost.
3. Pogoji povpraševanja.
4. Komplementarno in podporno gospodarstvo.

Vsi omenjeni dejavniki vplivajo na uspešnost turističnega kraja, stopnjo razvitosti posameznih dejavnikov in njihovo vsebino pa določajo različne vrste subjektov, ki jih razvrstimo na:

a) javni sektor (država, občina, javna podjetja in zavodi);

b) zasebni sektor (neposredni ponudniki turističnih storitev, komplementarni ponudniki turističnih storitev kot so obrtniki in kmetje);

c) zasebno civilni sektor (domače prebivalstvo na turističnem območju).

Kljub predpostavki, da je turizem v majhni občini kot je Kranjska Gora predvsem domena privatnega gospodarskega sektorja in malega podjetništva, ima občina kot subjekt javnega sektorja vodilno vlogo pri garantiranju pogojev za dolgoročni razvoj sonaravnega turizma na določenem območju (LTO Kranjska Gora 2005, 87–88).

4.2.2.1 Vloga javnega sektorja pri razvoju turizma občine Kranjska Gora

Država in občina morata kot ključna igralca javnega sektorja zagotavljati maksimiziranje koristi, ki jih prinaša turizem in zmanjševati probleme, ki se pri razvoju turizma utegnejo pojavljati. Javni sektor mora, če hoče zagotoviti tržno uspešnost, nenehno usklajeno sodelovati s privatnim sektorjem.

Naloge občine kot javnega sektorja Kranjske Gore:

- vzpostavitev in skrb za urejeno komunalno infrastrukturo;
- ureditev prometnega upravljanja na območju občine, kot tudi omejitev na določenih delih kjer je z naravovarstvenih vidikov to potrebno;
- spodbuditev razvoja turizma s strateškim načrtovanjem razvoja obremenjenosti okolja in priprava ustreznih prostorskih planov;
- vzpostavitev in skrb za osnovno javno turistično infrastrukturo in njeno ustrezno označevanje (sprehajalne poti, kolesarske poti, vzdrževanje poenotenega sistema označevanja npr. tabel, omogočanje in sofinanciranje naložb v skupne objekte turistične infrastrukture);
- pospeševanje ekonomskega razvoja turizma z močnim mednarodnim in pa državnim lobiranjem, ter oblikovanjem občinskih skladov za ponovno oživljanje vasi, kulturne in naravne dediščine;
- sodelovanje v naložbah v ključne objekte turistične infrastrukture (športne dvorane, golf igrišča, tematske poti);
- vzpostavitev primerne zaposlitvene in socialne politike, sofinanciranje usposabljanja in izobraževanja na področju manjkajočih poklicev v turizmu, vzpodbujanje lokalnega prebivalstva pri sodelovanju v turistični ali podpornih dejavnostih in vplivanje na

ugodne življenjske razmere za lokalno prebivalstvo (LTO Kranjska Gora 2005, 88–89).

4.2.2.2 Vloga zasebnega sektorja in medsebojna povezanost gospodarskih subjektov pri razvoju turizma v občini Kranjska Gora

Zasebni sektor, ki je javnemu sicer dopolnjujoč, nemalokrat pa se med obema sektorjema vseeno pojavljajo neenakosti pri zastopanju različnih stališč, igra ključno vlogo pri turistični organiziranosti občine. Tvorijo ga ponudniki osnovnih turističnih storitev in ponudniki dopolnilne ali komplementarne turistične dejavnosti.

Naloge zasebnega sektorja v občini Kranjska Gora pri razvoju turizma so razdeljene glede na vrsto dejavnosti gospodarskih subjektov.

a) Gospodarski subjekti in podjetniki na področju gostinske in hotelske dejavnosti, športnih, kulturnih, konferenčnih, zabaviščnih, rekreacijskih, ter *wellness* storitev:

- vlagajo v razvoj novih turističnih programov in proizvodov, novih potrebnih kapacitet,
- izvajajo kakovostno turistično ponudbo,
- usposablajo in izobražujejo svoje zaposlene,
- sodelujejo z javnim sektorjem pri trženju v tujini kot tudi doma,
- sodelujejo med sabo v sektorju, z javnim in civilnim pri oblikovanju novih medsebojno povezanih turističnih proizvodov in programov.

b) Ponudniki dopolnilnih storitev in izdelkov kot so domača obrt, servisne storitve, prevozniki:

- sodelujejo pri oblikovanju celostne turistične podobe občine,
- so medsebojno povezani s ponudniki osnovnih turističnih storitev in sodelujejo z njimi pri oblikovanju turističnih programov in storitev,
- nastopajo pri trženju celostne turistične ponudbe občine Kranjska Gora.

c) Turistične agencije in organizatorji potovanj:

- oblikujejo in tržijo turistične storitve - pakete z ostalimi gospodarskimi subjekti,
- tržijo ponudbo do končnih potrošnikov (LTO Kranjska Gora 2005, 89–90).

4.2.2.3 Vloga civilno pravnih organizacij pri razvoju turizma v Kranjski Gori

Civilno pravni sektor vključuje turistična društva, športna društva, kulturna in planinska društva, turistični podmladek.

Vloga in udejstvovanje društev v občini je predvsem:

- spodbujanje lokalnega prebivalstva za pospeševanje turistične dejavnosti z različnimi dejavnostmi in urejanjem okolja,
- dejavnosti na področju ohranjanja naravne in kulturne dediščine, ter ljudskih šeg in običajev,
- olepševanje občinskih krajev,
- organiziranje vsakoletnih tipičnih prireditev v domačem okolju,
- ozaveščanje mladih za sonaravni turizem,
- povezovanje z društvi v drugih občinah, regijah (državno in mednarodno) in spodbujanje povezovanja proizvodov,
- razvijanje turistično dejavnost v turistično najmanj razvitih krajih v občini (LTO Kranjska Gora 2005, 90).

4.2.2.4 Vloga LTO (Lokalne turistične organizacije)

Vloga LTO je, da povezuje javni sektor, gospodarski sektor, sektor civilno pravnih organizacij ter druge s turizmom povezane akterje, jih vzpodbuja k sodelovanju in usklajuje njihove aktivnosti na področju:

- projektov za oblikovanje novih turističnih proizvodov, povezanih turističnih proizvodov vključno s turistično infrastrukturo,
- upravljanja z blagovno znamko občine Kranjska Gora,
- oblikovanja in trženja celovite turistične ponudbe s poudarkom na manjših turističnih ponudnikih,
- organizacije in razvoja sistema informiranja,
- trženja in organizacije prireditev,
- upravljanja s turistično infrastrukturo,
- izobraževanja, razvoja, raziskav in usposabljanja turističnih ponudnikov,
- uresničevanja zastavljenih ciljev in dejavnosti iz sprejete strategije razvoja turizma (LTO Kranjska Gora 2005, 90–91).

Organiziranost turizma v občini Kranjska Gora se ureja po načelu enakopravnega sodelovanja zasebnega, javnega sektorja, ter civilne družbe in zamislijo upravljanja, ki temelji na svobodnem koristnem povezovanju vseh treh sektorjev in civilne družbe pri načrtovanju, oblikovanju in trženju zaokrožene turistične ponudbe občine.

S sodelovanjem in povezovanjem s subjekti v turizmu občina omogoča lokalnemu gospodarstvu in civilni družbi lažje uresničevanje ciljev in razvoja na lokalni ravni, s sodelovanjem s sorodnimi institucijami in z različnimi organizacijami na regionalni in nacionalni ravni, pa omogoča civilni družbi učinkovitejši vpliv na oblikovanje regionalnih in nacionalnih programov na področju turizma.

Republika Slovenija prepušča odločitev o organiziranosti turizma na občinski ravni lokalnim skupnostim, Kranjska Gora se tako poskuša izogibati monopolni ali oligopolni usmerjenosti upravljanja in odločanja v LTO. Sodelujoč pristop je temelj organiziranosti turizma v občini. Notranja organizacija LTO pa mora biti tržno in ne administrativno naravnana. Prilagojena mora biti načrtu razvoja turizma na območju. Sicer je LTO nedobičkonosna organizacija (LTO Kranjska Gora 2005, 91).

4.3 Skladnost strategije razvoja turizma občine Kranjska Gora s protokolom Turizem Alpske konvencije

Agenda 21, ki je bila prvič v celoti predstavljena na konferenci v Rio de Janeiru in, ki opredeljuje ključne okoljske probleme sodobnega sveta, ter potrebne ukrepe za uresničitev trajnostnega razvoja v 21. stoletju, je izhodišče dolgoročnega načrta varstva okolja in razvoja turizma v občini Kranjska Gora. Prav tako so v Alpski konvenciji in v protokolu Turizem v skladu z vzorčnim modelom trajnosti oblikovanim na konferenci ZN za okolje in razvoj v Riu oblikovani cilji, ki jih protokol zasleduje. Strategija razvoja turizma Kranjske Gore in protokol Turizem imata torej bistveno stično točko že v samih izhodiščih.

Pri primerjanju ciljev razvojne strategije turizma občine Kranjska Gora s cilji protokola Turizem, je moč oceniti precejšnjo skladnost med obema. Temeljni cilji razvojne strategije občine Kranjska Gora so sonaravni razvoj, ki upošteva načelo prihodnosti, okolju prijazne oblike gospodarskega razvoja z upoštevanjem naravnih virov, kulturne in krajinske identitete, s tem pa ustvarjanje pogojev za kakovostno življenje lokalnega prebivalstva. Nadalje je cilj sonaraven razvoj turizma, ki upošteva kulturna, socialna, gospodarska in ekološka merila za celovit razvoj občine, sonaravna in preudarna uporaba prostora za usklajen in zdrav razvoj

celotnega turističnega območja (občina Kranjska Gora 2004, 11–22). Podobno je pri protokolu Turizem temeljni cilj “v okviru veljavne ureditve prispevati k trajnostnemu razvoju alpskega prostora s turizmom, ki je sprejemljiv za okolje, in s posebnimi ukrepi in priporočili, ki upoštevajo interese tamkajšnjega prebivalstva in turistov” (Alpska konvencija 1998, 1.čl.). Pogoje, potrebne za doseg ciljev dolgoročnega razvoja sonaravnega turizma v Kranjski Gori zagotavlja občina kot subjekt javnega sektorja. Pri Alpski konvenciji in protokolu Turizem mora pogoje zagotavljati pogodbenica, torej država, ki je seveda tudi temeljni subjekt javnega sektorja. Pogoje pa v imenu države ponavadi zagotavljajo predvsem občine same, razen za zadeve, ki niso v občinski pristojnosti.

Sredstva – ukrepi za doseganje ciljev so v protokolu obvezujoči členi zapisani v drugem poglavju protokola, ki jih mora država kot pogodbenica izpolnjevati. Tudi občina mora na lokalni ravni izpolnjevati člene protokola, kot sredstva pa uporablja tiste, ki so dopolnjujoči s cilji, ki jih zasleduje.

Problem predstavlja predvsem implementacija protokola in strategije tako na državni kot na lokalni ravni. Konvencija z vsemi izvedbenimi protokoli bo lahko v ponos Sloveniji šele takrat, ko jo bomo izvajali na lokalni ravni. “Stališče predstavnikov države, ki so sodelovali pri vpeljevanju Alpske konvencije v slovenski pravni red je, da so določila, ki jih Konvencija vsebuje že sprejeta v sektorskih zakonih, čemur ne gre oporekati. Postavlja pa se vprašanje izvajanja te zakonodaje, kajti potemtakem, če pogrešamo izvajanje Alpske konvencije, potem pogrešamo izvajanje zakonodaje” (Ogrin 2005, 262).

Strategija razvoja turizma občine Kranjska Gora je s protokolom Turizem Alpske konvencije v veliki meri skladna in zasleduje cilje, ki ji protokol predvideva. Problem nastaja pri izvajanju strategije, saj občina lahko smernice za izvajanje v veliki meri le podaja, dejanska implementacija pa največkrat leži na prebivalcih samih. Le če lokalno prebivalstvo ocenjuje, da je zaščita okolja ključna za visoko življenjsko raven, bodo lahko okoljski cilji v celoti uresničeni (Plut 2006, 9–16).

5 ANALIZA STANJA V OBČINI KRANJSKA GORA

5.1 SWOT analiza (prednosti, slabosti, priložnosti, nevarnosti) turistične občine Kranjska Gora

Prednosti:

- lega na tromeji, bližina evropskih trgov, ter dobra evropska prometna povezava (cestna, zračna);
- izredne naravne danosti (TNP, Julijske Alpe, Karavanke);
- lokacija velikih športnih prireditev svetovnega pokala v alpskem smučanju – Pokal Vitranc, ter v smučarskih poletih - Planica;
- vključevanje tradicije in domače obrti v turistično ponudbo;
- raznolike proizvodne možnosti za oblikovanje ponudbe (igralništvo, *wellness*, šport, poslovni turizem, ...);
- vzpostavljene kolesarske in sprehajalne – planinske poti;
- tradicija razvoja zimskega turizma;
- raznolika turistična ponudba v rekreativnih dejavnostih;
- številne ciljne skupine (po motivu);
- vzpostavljena LTO Kranjska Gora;
- etnografsko bogastvo, legende, zgodbe (Zlatorog, Kekec).

Slabosti:

- nepovezanost nosilcev turističnega razvoja na regionalni ravni (cela Gorenjska);
- neenakomeren razvoj v občini (osredotočanje na Kranjsko Goro);
- premalo povezovanja različnih činiteljev dopolnjujoče ponudbe (domače obrti);
- nepovezanost turističnih ponudnikov in ponudbe (hoteli, kmetije, dejavnosti na kmetijah,...);
- nepovezanost gospodarskih subjektov in nenačrten razvoj občine ter celotne gorenjske regije;
- nepovezanost vasi (obrobni naslovov LTO) in občutek odrinjenosti ter manjvrednosti v primerjavi s Kranjsko Goro;
- enotirna usmerjenost v turizem v občini – premalo dejavnosti, ki niso neposredno odvisne od turistične sezone;

- premalo izobraženega in usposobljenega strokovnega kadra v turističnem sektorju;
- demografska struktura koša (prevladuje starejša populacija);
- “apartmanizacija” oziroma nenačrtno širjenje apartmajev in počitniških hišic, ki vplivajo na zmanjševanje tržnih turističnih zmogljivosti, zaradi nedorečenega prostorskega plana, ter vpliva posameznikov na pridobivanje dovoljenj in sprejemanje tovrstnih odločitev;
- zasičenost dolin in območja z mirujočim prometom (neprimerno parkirani avtomobili zaradi neurejenih oziroma neopredeljenih parkirnih površin) ob ključnih športnih prireditvah in ob konicah sezon;
- urejenost in podoba kraja kot celote z vsemi elementi ni na zadovoljivi ravni; razpadajoča pročelja hiš, pomanjkanje pločnikov, novi objekti vizualno ne sodijo v koncept tradicionalne alpske vasi;
- neoperativnost LTO (razmerje članov sveta) in nesorazmerje glede vpliva na odločitve;
- slaba izkoriščenost zmogljivosti izven sezone;
- premalo sodelovanja vseh občanov, ki so premalo zavzeti in neorganizirani.

Priložnosti:

- večje povezovanje različnih lokalnih turističnih območij in programov v celovit program turistične občine Kranjska Gora;
- še bolj intenzivno zasledovati vodila sonaravnega turizma, ki povezije ekološke, socialne, kulturne in ekonomske dejavnike za pravilen in celovit razvoj občine;
- pospeševati popis dopolnilnih dejavnosti na občinskih kmetijah in večja povezanost s turizmom: raba lokalnih virov, pridelava ekološko neoporečne hrane, turizem na kmetijah;
- programska povezanost hotelskih podjetij in turističnih kapacitet malih zasebnikov preko rezervacijskega sistema (rezervacijski sistem v okviru Julijskih Alp);
- aktivna integracija javnega in civilnega sektorja ter turističnih ponudnikov;
- kvalitetnejše izkoriščanje ugleda športnih prireditev svetovnega pokala (Pokal Vitranc in Planica) v okviru občine za oblikovanje jasne prepoznavnosti na tujih trgih;
- zagotoviti organiziran prevoz do zanimivih turističnih točk z javnimi prevoznimi sredstvi;

- vzpostavitev in razvoj kulturne ponudbe na temelju legend, zgodb (Kekec, Zlatorog, Ajdovska deklica), podajanje zgodb v tujih jezikih in njihova uporaba pri razvoju izdelkov, značilnih za občino;
- še premalo izkoriščeno trženje planinskega in ekološkega turizma v TNP;
- seznanjati lokalno prebivalstvo s tekočimi projekti in spodbujanje sodelovanja društev, omogočiti kanale za povratne informacije in zagotoviti možnost vključevanja;
- iskanje novih trnih niš – možnost za inovativne podjetniške ideje v dejavnostih povezanih s turizmom.

Nevarnosti:

- pri vstopanju turističnih ponudnikov na trg, bi morala vladati višja raven selekcije glede na merila trajnostnega razvoja Alpske konvencije;
- neugodne naravne danosti kot so klimatske razmere in nadmorska višina za razvoj zimskega turizma (veliko vlaganj in hkrati tvegan donos – zelene zime);
- še vedno velike obremenitve okolja z motornim prometom;
- preskromno vlaganje v kadre ob povečanih vlaganjih v infrastrukturo in manjko primernih kadrov za nove zaposlitve v turističnem sektorju;
- odseljevanje predvsem mladih, izobraženih ljudi;
- nazadovanje turizmu podporne male trgovine na račun velikih trgovskih centrov;
- možnost preobremenitve socialnega okolja (izguba krajevne identitete);
- prevelika in nesistematična pozidava na območjih primernih za razvoj turistične ponudbe;
- neuskkljenost naravnosti kapitala s cilji trajnostnega razvoja kraja;
- intenzivnejši razvoj ponudnikov v Južni in Vzhodni Evropi;
- preobremenitev naravnega okolja zaradi intenzivnega središčnega razvoja turizma;
- upravni problemi kot so neurejena lokalna politika, nasprotni interesi, odnos občinske uprave do teženj občanov, zasebni interesi posameznikov, birokratski problemi kot so oteženo pridobivanje dokumentacij občanov zaradi različnih lobijev, ki obvladujejo razvoj.

Če povzamemo ugotovitve SWOT analize ne moremo zaobiti dejstva, da občina Kranjska Gora svojih zmožnosti še zdaleč ne izkorišča optimalno. Alpska konvencija vsebuje pomembna vodila o tem, kako naj bi občina svoj potencial izkoristila v večjem obsegu in blaginjo območja dvignila na višjo raven.

Pri prednostih velja posebej izpostaviti vsakoletno organizacijo tekem svetovnega pokala: Pokal Vitranc v veleslalomu za moške in pa seveda vsakoletna zaključna tekma svetovnega pokala v smučarskih poletih na letalnici v Planici. Obe prireditvi imata dolgoletno tradicijo, ter jih vsako leto obišče veliko število gledalcev in pri takšnih prireditvah se da na najbolj učinkovit način tržiti športna dogodka kot blagovno znamko. Izrednega pomena je seveda tudi TNP s svojimi naravnimi danostmi v katerem leži več kot polovica občine in kateri predstavlja ogromne možnosti za nadaljnji razvoj planinskega in ekološkega turizma, ki sta eni izmed najmanj za okolje obremenjujočih oblik turizma nasploh. Pomembna prednost so tudi zelo raznolike proizvodne možnosti za oblikovanje različnih turističnih produktov, ki privlačijo kar najširši spekter obiskovalcev. Med njih sodijo igralniški, *wellness*, športni, eko, ter poslovni turizem.

Pri slabostih nikakor ne moremo mimo nepovezanosti nosilcev turističnega razvoja, kar pa ne velja le za občino Kranjska Gora, temveč je to značilnost celotne gorenjske regije. Poleg nepovezanosti različnih akterjev dopolnjujoče ponudbe kot na primer domače obrti, je opaziti tudi premajhno povezanost med samimi turističnimi ponudniki in ponudbo, nepovezanost med gospodarskimi subjekti, ter nepovezanost vasi izven Kranjske Gore, ki je središče občine. K temu bi lahko dodali še premalo izobraženega in strokovnega kadra v turističnem sektorju, kar je tudi posledica premajhnega zanimanja mladih za zaposlitev na področju turizma. Veliko slabost predstavlja tudi nenačrtno širjenje zasebnih apartmajev in počitniških hišic, ki vplivajo na zmanjševanje tržnih turističnih zmogljivosti in pa premajhno število dejavnosti, ki niso neposredno odvisne od turistične sezone. Premalo sodelovanja vseh občanov, ki so premalo zavzeti in neorganizirani je slabost, ki so jo podali občani sami v anketi, kar nakazuje na kritično samozavedanje resnosti problema vključevanja od spodaj navzgor (občina Kranjska Gora 2009, 11–12).

Priložnost predstavlja predvsem večja integracija, tako različnih lokalnih turističnih območij in programov v celovit program turistične občine Kranjska Gora, kot tudi integracija dopolnilnih dejavnosti na kmetijah s turizmom. Velikega pomena je tudi programska integracija hotelskih podjetij s skupnim rezervacijskim sistemom. Enako velja za turistične kapacitete malih zasebnikov. Skratka, pomembno bi bilo zagotoviti aktivno integracijo javnega in civilnega sektorja, ter turističnih ponudnikov.

Nevarnost predstavlja predvsem premajhna raven selekcije. Pri vstopanju turističnih ponudnikov na trg bi morala vladati višja raven selekcije glede na merila trajnostnega razvoja Alpske konvencije. Nevarnosti sonaravnemu razvoju turizma predstavljajo tudi neusklajenost naravnosti kapitala s cilji trajnostnega razvoja kraja, možnost preobremenitve socialnega in

naravnega okolja zaradi skoncentriranosti razvoja turizma v glavnem kraju občine, še vedno velike obremenitve okolja z motornim prometom, ter prevelika in nenačrtna pozidava na območjih primernih za sonaravni razvoj turistične ponudbe. Veliko nevarnost, kot jo vidijo nadpovprečno angažirani občani v občini, predstavljajo tudi tako imenovani upravni problemi, ki zajemajo širok spekter področij, kot so neurejena lokalna politika, nasprotni in zasebni interesi posameznikov, slab odnos občinske uprave do teženj občanov, oteženo pridobivanje dokumentacij občanov in birokratski problemi zaradi različnih lobijev, ki obvladujejo razvoj (občina Kranjska Gora 2009, 13–16).

5.2 Stanje na posameznih področjih, ki jih zadevajo določeni člani protokola Turizem: politika razvoja nastanitvenih zmogljivosti

Odnos med razvojem turizma Kranjske Gore in protokolom Turizem je nakazan že v 4. poglavju diplomske naloge, zato se bo delo v tem poglavju osredotočilo le na en značilen pereč problem v občini, ki se nanaša na politiko razvoja nastanitvenih zmogljivosti in ga zadeva 11. člen protokola Turizem Alpske konvencije: “Pogodbenice pri politiki razvoja nastanitvenih zmogljivosti ob upoštevanju omejenosti razpoložljivega prostora dajejo prednost komercialnim nastanitvenim enotam, obnovi in uporabi obstoječih objektov ter posodabljanju in izboljšanju kakovosti obstoječih nastanitvenih zmogljivosti” (Alpska konvencija 1998, 11. čl.).

5.2.1 SWOT analiza pomena “vikend” turizma za turistični razvoj v Kranjski Gori

Kranjska Gora se je že dokaj kmalu, še preden je Slovenija podpisala protokol Turizem Alpske konvencije, začela zavedati problema pristojnosti občin na področju urejanja prostora. Tedanji župan Jože Kotnik je analiziral pomembnost nadzora nad svojim prostorom in usmerjanja posegov v prostor, skladno s strategijo razvoja občine, ki je usmerjena v kakovostni, tudi mondeni turizem, nikakor pa ne v masovni s pritiskom na prostor in zazidavo počitniških hiš in stanovanj (Kotnik 1996, 1–2).

Prednosti:

- več potencialnih gostov v gostinskih obratih ter rekreacijskih objektih;

- večja potrošnja;
- velikokrat so takšni gostje izobraženi ljudje, ki so lahko prednost v kulturnem in strokovnem potencialu.

Slabosti:

- problem z izgradnjo in vzdrževanjem komunalne infrastrukture;
- večja količina odpadkov;
- veliko časa so nastanitve prazne (“mrtev kapital” ter naselja “mrtvih duš”);
- lastniki stanovanja ne oddajajo;
- lastniki ne plačujejo turistične takse.

Priložnosti:

- občina Kranjska Gora naj spodbuja komercialni, kakovostni turizem;
- več zasebnih družinskih penzionov;
- vlaganja v promocijo.

Nevarnosti:

- zgoščena počitniška stanovanja velikokrat kazijo izgled tradicionalne alpske vasi;
- kupna moč tujcev je bistveno večja, zato so domačini omejeni v možnosti nakupa novih stavbnih zemljišč ali objektov;
- prodaja domačih stavbnih zemljišč tujim vlagateljem (Kotnik 1996, 2).

Občina se zaveda, da je interes potencialnih vlagateljev največkrat hiter zaslužek - ta pa je najhitrejši z izgradnjo nastanitvenih zmogljivosti za trg (Kotnik 1996, 2–3).

Problem predstavljajo tudi neizkoriščene kapacitete velikih hotelskih podjetij. Hotelske enote (apartmaji) se prav tako prodajajo za zasebna “vikend” stanovanja. Tako dejansko upada število turističnih ležišč, kljub temu, da jih uradna statistika še vedno beleži. Porast takšnih stanovanj seveda posledično pomeni manjši prihodek v turizmu. Potrebno bi bilo tudi večje spodbujanje malih oddajalcev sob na območju cele občine in ne le v Kranjski Gori. Problem pri spodbujanju zasebnih turističnih kapacitet pa je predvsem v nespodbudni zakonodaji (občina Kranjska Gora 2004, 65).

5.2.2 Spor glede namembnosti nastanitvenih kapacitet med občino Kranjska Gora in investitorjem družbo Jasna d.o.o.

Obseg nasilne apartmajske gradnje se je proti koncu druge polovice zadnjega desetletja manjšal, predvsem zaradi recesije. Cene nepremičnin so se uravnale, manjše je bilo tudi povpraševanje, ki se je tudi uravnalo tako, da domačini vendarle ne bodo prodali prav vse razpoložljive zemlje nepremičninskim agencijam. Za Jasno je sicer bila izdana sprememba gradbenega dovoljenja, ki omogoča gradnjo apartmajev. Vložena je bila pritožba za razveljavitev spremembe gradbenega dovoljenja, kajti v interesu občine je, da bi objekt ostal namenjen gostinski dejavnosti (Ahačič 2009, 3).

Upravno sodišče je zavrnilo tožbo občine Kranjska Gora proti Ministrstvu za okolje in prostor zaradi spremenjenega gradbenega dovoljenja za objekt ob jezeru v Jasni, ki je leta 2005 zrasel na pogorišču nekdanje restavracije. Tako je dobil vlagatelj, družba Jasna d.o.o., veljavno gradbeno dovoljenje za objekt, ki omogoča gradnjo apartmajev kljub temu, da po besedah župana Jureta Žerjava občinski predpisi tega ne dovoljujejo. Zgodba je šla še dlje, saj naj bi pritožbo občine neznan storilec sabotiral, ker je takrat na upravno enoto namesto pritožbe prispelo le nekaj praznih listov papirja. Občina je tako vložila kazensko ovadbo proti neznanemu storilcu. V primeru ugotovitve kaznivega dejanja bi občina lahko predlagala obnovitev postopka. Vlagatelj najverjetneje nima namenov objekta oddajati v turistične namene, namen je najti kupce in apartmaje posamično prodati (Ahačič 2009, 4).

Družba Jasna d.o.o. je občini zagrozila s kazensko ovadbo in odškodninskimi tožbami, vendar je po besedah župana občina v tem primeru le z vsemi pravnimi sredstvi ščitila določila prostorsko ureditvenih pogojev, vložila pa je tudi zahtevo za revizijo na vrhovnem sodišču (Ahačič 2009, 3).

Gospodarska kriza se zadnja leta v občini kaže predvsem v tem, da se je ustavila gradnja novih objektov. Nepremičninski trg se sicer počasi spet oživlja, tako da se po obdobju mrtvila nepremičnine spet prodajajo. Novogradenj ni, kar dokazujejo nevplačani komunalni prispevki, obračunani davki pa dokazujejo, da se spet prodaja običajna količina nepremičnin (Ahačič 2010, 3).

Pomembno je poudariti, po besedah nekdanje direktorice LTO, da “občina lahko svojim občanom le podaja dobronamerne smernice glede tega, komu in v kakšen namen bodo prodali nepremičnine ali zemljo in da je v času gospodarske krize te smernice še toliko težje realizirati” (Černe 2009).

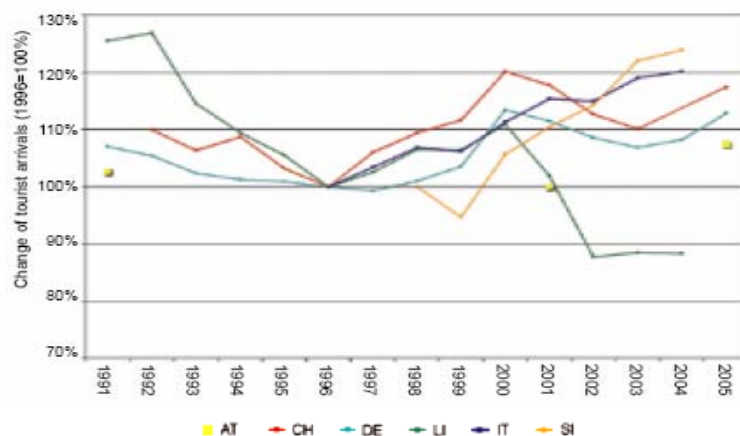
5.3 Analiza turistične ponudbe in povpraševanja

5.3.1 Ponudba turističnih postelj v alpskem prostoru in trendi na tem področju

Slovenija ima precej nižji koeficient turistične intenzitete od povprečja alpskega prostora, ki znaša približno 0,5 turistične postelje na prebivalca. Intenziteta turizma je najvišja v Avstriji, kjer je višja od povprečja, turizem pa je tudi zelo zgoščen v občinah z manj kot 3000 prebivalci. Intenziteta turizma je prav v majhnih občinah pogosto posebej velika. Občine, kjer je turistična intenzivnost višja od faktorja 1, se štejejo za turistična središča. To vrednost presega okoli 9 % alpskih občin. V 8 % občin dosega koeficient turistične intenzitete vrednost med 0,5 ter 1 turistične postelje na prebivalca. Te številke pričajo o velikih razlikah med alpskimi občinami in o dejstvu, da turizem v približno 20 % občin igra najpomembnejšo vlogo ali pa je njegov pomen velik (Hain 2004).

V zadnjem času je za celoten alpski prostor značilno nazadovanje pri turističnem povpraševanju zaradi ostre mednarodne konkurence, ki s svojimi ugodnimi pavšalnimi potovanji na druge turistične destinacije znižuje tržni delež Alp. Razvojna dinamika takšnega pojava se odraža tudi v številu turističnih postelj in v intenziteti turizma, čeprav se turistična ponudba praviloma odziva z zamudo na zmanjševanje turističnega povpraševanja. Ponudba turističnih postelj v alpskem prostoru se torej zmanjšuje kar je opazno predvsem v hotelirstvu. To pa je z ekonomskega stališča še posebej slabo, saj se na eno posteljo v hotelirstvu ustvari do 80 % večjo dodano vrednost kot v parahotelirstvu. Poglavitni razlog za nazadovanje števila turističnih postelj v alpskem prostoru je predvsem njihova nizka zasedenost. Presežek kapacitet nastaja zaradi vedno manjšega povpraševanja zlasti na področju hotelirstva, kar postaja vedno večji gospodarski problem, čeprav število prihodov turistov v alpskih državah v zadnjih 15 letih kaže na trend naraščanja (Hain 2004).

Grafikon 5.1: Spremembe v prihodih turistov v alpskih državah

V Sloveniji so gorski kraji po številu ležišč na prvem mestu med različnimi vrstami turističnih krajev. Leta 2002 je bilo v njih kar 36,1 % vseh ležišč, pri čemer je bil izrazito podpovprečen delež ležišč v hotelirstvu, izrazito nad povprečjem pa delež ležišč v parahotelirstvu: delavskih počitniških domovih ter v planinskih domovih in kočah. Leta 2002 so v gorskih krajih zabeležili 1748600 prenočitev, kar je predstavljalo dobro četrtino vseh turističnih prenočitev v Sloveniji (Cigale 2004, 5).

Večina kapacitet je zgoščena na prostorih z nadpovprečno visoko intenziteto turizma, kar je lahko v nasprotju s cilji okolju prijaznega in socialnega turizma, to pa pripelje do negativnih posledic za socialno in družbeno strukturo občin in njihovega naravnega okolja. Zaradi teh ekoloških in sociokulturnih spremnih pojavov turizma je v prihodnosti pričakovati več negativnih povratnih učinkov področju turizma, zlasti, če se turisti zanimajo tudi za kulturne vrednosti in kulturne identitete, ter če turisti pripisujejo velik pomen visoki kakovosti okolja. Presežek kapacitet ustvarja ekonomske probleme, hkrati pa daje pomembne znake za bodoči razvoj turizma (Hain 2004). Najbolj ugoden obseg turistične ponudbe naj ne bi presegal ravnotežnega razmerja 1:1, med številom domačih prebivalcev in številom turističnih postelj. Najbolj ugodno bi potemtakem bilo, če število turistov v določenem alpskem turističnem kraju ne bi presegalo število domačinov, kar pa je v turistično močnih območjih že davno presežena predpostavka. V krajih s preseženo vrednostjo turističnih kapacitet, bi bilo potrebno vračanje v sprejemljive okvire (Goetz 1998, 235).

Obremenitve, povezane s turizmom, so v slovenskem alpskem svetu res vidne predvsem na turistično najbolj intenzivnih območjih (Bled, Bohinj in Kranjska Gora), kjer so primerljive z obremenitvami, ki jih povzroča domače prebivalstvo, v času največjega obiska pa jih celo presegajo. Na teh območjih je število obiskovalcev tolikšno, da se povečane obremenitve kažejo v povečani intenziteti zelo različnih okoljskih pritiskov, kot so povečana količina odpadkov, emisij v zrak, ter odpadnih voda, vendar pa zaenkrat negativni učinki, povezani s turizmom, v slovenskih Alpah še niso dosegli tolikšnega obsega, da bi pripeljali do nepovratnih sprememb kakovosti okolja (Cigale 2004, 10–11).

5.3.2 Analiza turistične ponudbe in povpraševanja v občini Kranjska Gora

Občina ali turistični kraj se kot turistično središče opredeljuje glede na koeficient turistične intenzitete, ki se izraža kot vrednost, izračunana iz razmerja med številom turističnih postelj in številom stalnih prebivalcev. Turistična središča naj bi imela koeficient turistične intenzitete večji od 1, mnogi strokovnjaki pa opozarjajo, da naj za sonaravni razvoj turizma

koeficient ne bi presegal vrednosti 1. Kot turistična središča bo naloga tako opredeljevala občine, ki imajo vrednost koeficienta turistične intenzitete okoli 1, kar se pogosto uporablja za merilo zagotavljanja turistične infrastrukture. Zaradi povezave s stalnim prebivalstvom kazalec precenjuje male občine, medtem ko večje podcenjuje (Hain 2004).

Kranjska Gora ima 5247 prebivalcev in 4380 ležišč (skupaj s pomožnimi), kar pomeni, da ima koeficient turistične intenzitete vrednost 0,83, kar je več od povprečja alpskega prostora. Seveda je potrebno upoštevati dejstvo, da občina ne spada med večje, kar bi lahko pomenilo, da je vrednost koeficienta precenjena.

5.3.2.1 Nastanitvene zmogljivosti

Turistično ponudbo nastanitvenih kapacitet občine Kranjska Gora predstavljajo zmogljivosti, ki se po merilih in načinu kategorizacije uvrščajo med hotele (10), penzione (8), gostišča (4), apartmaje in sobe (41), turistične kmetije (1), počitniške domove (2), mladinske hotele (2), planinske koč (10) in kampe (1). Glavnino namestitvenih kapacitet predstavljajo hoteli, večina jih je v Kranjski Gori, kjer je locirana tudi večina ostalih namestitvenih kapacitet.

Leta 2011 je bilo v občini Kranjska Gora registriranih 4380 ležišč (skupaj s pomožnimi), od tega je bilo 1671 hotelskih, kar znaša 38 % ležišč vseh namestitvenih zmogljivosti. Večina ponudbe nastanitvenih kapacitet je na voljo vse leto. Kamp vse leto sprejema avtodome, večina planinskih koč pa je pozimi zaprta (SURS 2011).

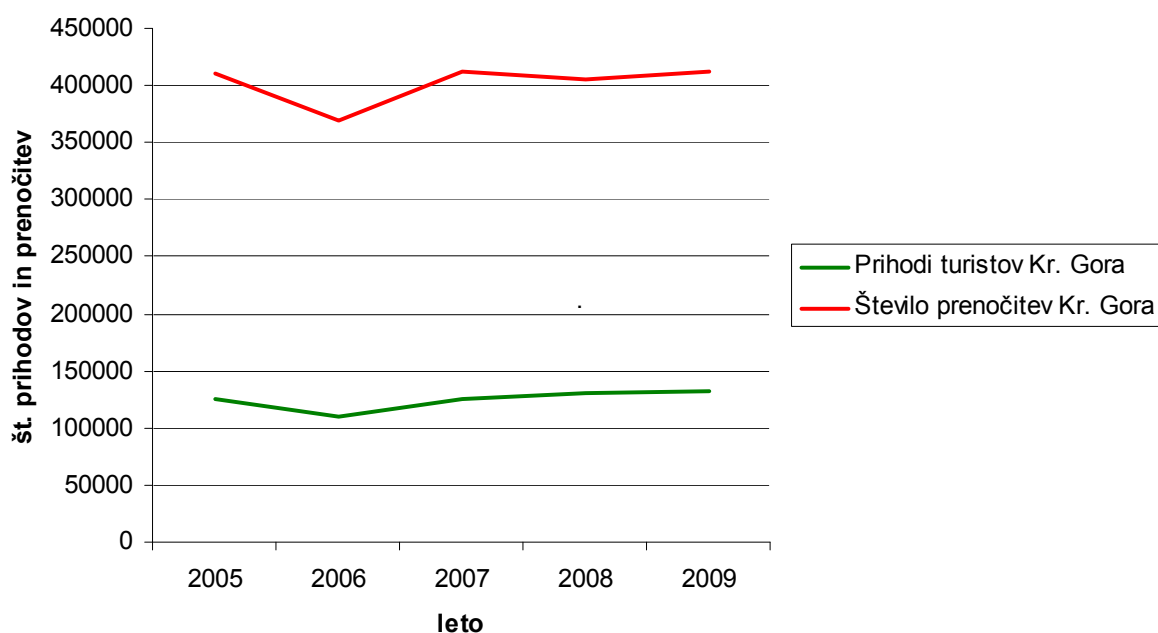
5.3.2.2 Analiza turističnega povpraševanja – prihodi turistov/ nočitve turistov

Turistična občina Kranjska Gora je v letu 2009 beležila 131824 prihodov turistov in 412027 nočitev. Število gostov in nočitev kaže po letih trend naraščanja. V letu 2006 je realizacija sicer precej slabša glede na leto 2005. Število nočitev leta 2008 je tudi manjše glede na leto 2007, vendar se je povečal prihod turistov, ki je razen leta 2006 vsako leto večji. Večja porast števila gostov kot nočitev kaže na tendenco zmanjševanja povprečne dobe bivanja. Kranjska Gora je bila v letu 2009 na petem mestu glede na število ustvarjenih prihodov po občinah v Sloveniji. Po podatkih LTO Kranjske Gore je bilo v letu 2009 v hotelih občine Kranjska Gora realiziranih 75 % vseh nočitev.

Tabela 5.1: Prihodi in prenočitve turistov v občini Kr. Gora 2005- 2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Prihodi turistov	124839	110216	125545	130014	131824
Število prenočitev	409662	369956	411491	405618	412027

Grafikon 5.2: Prihodi in prenočitve turistov v občini Kr. Gora 2005- 2009

5.3.2.3 Turistična ponudba in aktivnostih na ravni občine v zimski in poletni sezoni ter opredelitev ključnih segmentov gostov

Obstoječa zimska infrastruktura in ponudba zimskih turističnih proizvodov: 20 kilometrov (km) pripravljenih smučarskih prog, 40km pripravljenih prog za teh na smučeh, smučarske skakalnice, dvorane za dvoranske športe, sankališče, turno smučanje, ledeno plezanje, dogodivščine za otroke, igralništvo, *wellness*, kongresni turizem.

Obstoječa poletna infrastruktura in ponudba poletnih turističnih proizvodov: 125km pohodnih poti, 190km kolesarskih poti, poletno sankališče, tematske poti, adrenalinski kolesarski park, alpinizem, vodni športi, ribolov, fotolov, *wellness*, igralništvo, kongresni turizem, golf, tenis, priprava za športnike, dogodivščine za otroke.

Ključni segmenti gostov: občudovalci narave, pohodniki, iskalci zabave, pozimi smučarji, kongresni turisti, alpinisti.

6 MEDNARODNO SODELOVANJE Z OSTALIMI ČLANICAMI KONVENCIJE NA PODROČJU TURIZMA

6.1 CIPRA in projekt Omrežje občin Povezanost v Alpah

Omrežje občin Povezanost v Alpah je združenje občin s prostora alpskega loka od Francije do Slovenije. Ustanovljeno je bilo leta 1997, pobudo za ustanovitev je dala CIPRA. Občine sedmih držav so se povezale, da bi v sodelovanju s svojimi prebivalci uresničevale cilje Alpske konvencije v vsakdanjem življenju. Znanje, izkušnje ter primere dobre prakse si članice izmenjujejo na konferencah, zborovanjih, srečanjih in ekskurzijah. Izmenjava informacij med članicami je zelo pozitivna, čemur priča dejstvo, da se želi v omrežje včlaniti vedno več občin; danes je v omrežje vključenih že več kot 300 članic. Združenje izdaja publikacije v štirih alpskih jezikih: v francoščini, italijanščini, nemščini in slovenščini. Sodelovanje prek občinskih in državnih meja je po prepričanju združenja bistveno sredstvo za izvajanje trajnostne alpske politike. Z implementacijo politike trajnostnega razvoja si članice prizadevajo za trajnostno gospodarjenje in sonaravno rabo okolja. V občinah si tako zagotavljajo kulturno prepoznavnost, socialno trdnost in samostojnost. CIPRA usklajuje dejavnosti omrežja, prevzema upravne naloge in izvaja svetovalne storitve. Podpira tudi predsedstvo omrežja pri njegovem delu in organizira prireditve.

Vodila Omrežja občin Povezanost v Alpah predstavlja deset načel, ki so jih članice svečano sprejele ob desetletnici obstoja. Načela označujejo njihove cilje, razumevanje nalog in metodologijo njihovih dejavnosti. Članice so prepričane, da je občina osrednja raven za implementacijo trajnostne alpske politike. Svoje poslanstvo vidijo kot gonilno silo uresničevanja Alpske konvencije, kar uradno priznavajo tudi alpske države in ES (glej prilogo B).

Aktivnosti včlanjenih občin temeljijo na izmenjavi izkušenj brez jezikovnih omejitev. Na prireditvah in domači spletni strani najdejo članice številne zamisli in rešitve, vzpostavljajo nove stike in si vzajemno pomagajo pri reševanju podobnih problemov in iskanju odgovorov na različna vprašanja. Združenje letno prireja vrsto nacionalnih in mednarodnih dogodkov, ki potekajo s pomočjo vzajemnih tolmačev. Med te dogodke spadajo delavnice z različnimi vsebinami in letna konferenca s skupščinami članic. Vsako leto izidejo v štirih alpskih jezikih letno poročilo v tiskani obliki ter štirikrat letno kratke novice v elektronski obliki.

Članice Omrežja so občine s statusom članic, ki ga pridobijo na podlagi strinjanja z načeli Alpske konvencije kot tudi z izdelavo okoljskih ciljev in programskih ukrepov za razbremenitev okolja, stalno pa morajo stremeti k izboljševanju okoljskih razmer. S članstvom občine priznavajo usmeritve delovanja omrežja. Članice poleg enkratne vpisnine plačujejo vsako leto članarino (CIPRA 2011).

6.1.2 Projekti v okviru Omrežja občin v katerih je sodelovala občina Kranjska Gora: DYNALP, DYNALP 2

Projekt DYNALP se je začel izvajati leta 2003 v okviru programa INTERREG III B - območje Alp. Za projekt so bila za triletno obdobje odobrena sredstva v višini 2,16 milijonov evrov. Sodelovalo je 52 alpskih občin, od tega 40 članic Omrežja občin Povezanost v Alpah, s številnimi projekti, ki so obravnavali štiri protokole Alpske konvencije (turizem, varstvo narave in urejanje krajine, hribovsko kmetijstvo ter trajnostni razvoj in urejanje prostora). S pomočjo projekta so občine želele pritegniti znanje lokalnega prebivalstva in ga koristno uporabiti pri uveljavljanju trajnostnega razvoja podeželja. Temeljni cilj projekta je bil izmenjava izkušenj med različnimi lokalnimi skupnostmi v alpskem prostoru. Najpomembnejši izzivi pri projektu so bili za Omrežje občin kot tudi za posamezne občine upravljanje projekta INTERREG, centralno upravljanje projekta ter usklajevanje izvedbenih projektov.

Projekt DYNALP 2 je logično nadaljevanje dejavnosti povezanih s trajnostnim razvojem in uresničevanjem Alpske konvencije, ki jih je Omrežje občin začelo s prvim projektom DYNALP. Nadaljevalni projekt DYNALP 2 je na lokalni ravni spodbujal izmenjavo informacij med posameznimi občinami, projektni rezultati pa so za številne občine zelo koristni. Projekt je trajal od leta 2006 do 2009, zanj so bila predvidena sredstva v višini 1,77 milijonov evrov. Mednarodna komisija za varstvo Alp je za projekt določila šest osrednjih vsebinskih področij: ustvarjanje dodane vrednosti na regionalni ravni, socialna upravičenost, zavarovana območja, prostočasni in turistični promet ter promet dnevnih migracij, nove oblike odločanja ter vpliv in nadaljnji razvoj politik in predpisov. V okviru programa je bilo finančno podprtih 36 projektov iz članskih občin, med njimi tudi projekt Umirjanje prometa v Julijskih Alpah, katerega nosilec je bila občina Kranjska Gora (CIPRA 2011).

6.1.3 Projekt Umirjanje prometa v Julijskih Alpah

Projekt je nadaljevanje predhodnega projekta Umirjanje prometa v alpskih dolinah, ki se je začel v okviru DYNALP, se nanašal le na občino Kranjska Gora in je potekal v letih 2005-2006. Namen projekta Umirjanje prometa v Julijskih Alpah so bile določene izvedbene dejavnosti za dolino Vrata, prenosom znanja na območje Bohinja, Mangarta in prelaza Vršič ter priprava študije za proces umirjanja prometa v TNP, kot predvideva protokol o prometu Alpske konvencije. Obravnavana območja so podvržena velikim pritiskom osebnega motornega prometa, ležijo znotraj TNP in je za njih potrebna načrtna ureditev prometa. Projekt pokriva temo pristočnega turističnega prometa.

Cilji projekta so bili pripraviti vzorčni model urejanja motornega prometa v TNP, zmanjšati slabe vplive prometa na območju občin Kranjske Gore, Bohinja ter Bovca, obveščati in osveščati javnost ter izvesti prve korake za urejanje prometa. Temeljni motiv za izvedbo projekta je uresničevanje varstva narave, naravne in kulturne dediščine in predvsem zagotavljanje sonaravnega in kakovostnega turizma.

Projekt je zajemal pripravo vzorčnega osnutka urejanja oziroma umirjanja motornega prometa, naloge s področja obveščanja, ozaveščanja in prizadevnega sodelovanja lokalnega prebivalstva, proučitev in izdelava ustreznih osnutkov občinskih odlokov, izdelavo poslovnega načrta za Bohinj, Vrata ter Vršič, postavitev informacijskih tabel in dosego dogovora z upravljavcem državnih cest za uporabo in implementacijo zakonodajnega okvirja umirjanja in urejanja prometa v gorskih območjih, torej 11. člena Zakona o javnih cestah.

V projekt je bila od samega začetka vključena široka javnost in predvsem lokalno prebivalstvo. Projekt je bil sofinanciran s strani švicarskega okoljevarstvenega sklada z imenom MAVA in preko Omrežja občin Povezanost v Alpah, preko katerega je projekt tudi potekal. Vključena je bila tudi CIPRA *International* in CIPRA Slovenija. V projektu so medsebojno sodelovale tri občine, izkušnje pa so črpale od tujih občin, ki so problematiko v zvezi s prometom reševale v preteklosti in so delovale kot pomemben steber opore.

Občine Kranjska Gora, Bohinj in Bovec že preko dvajset sodelujejo in prepoznava skupne interese, predvsem na področju turizma, v neuradni združbi - Skupnosti Julijske Alpe. Smisel povezovanja na lokalni ravni vidijo občine v prepoznavanju sorodnih problemov in težav tudi na drugih področjih in skupni dejavnosti pri reševanju le teh. Vse tri občine so se združile in tudi skupaj nastopile kot občine Julijskih Alp v Omrežju občin Povezanost v Alpah. Na širši ravni pa se vse tri občine sodelujejo in se povezujejo tudi z drugimi alpskimi občinami v Evropi in iščejo že izdelane rešitve, ki bi bile uporabne v domačem prostoru.

Projekt Umirjanje prometa v Julijskih Alpah je bil uspešno končan. Umirjanje prometa v občutljivem prostoru alpskih dolin pa seveda ne pomeni zmanjšanje obiska, pač pa uvedbo javnega prometa v času visoke turistične konice. Projekt je določil predele glede na to, kakšne vrste prometa bi dovoljevali. Neposredne koristi uvedbe predelov bi bile manjše onesnaževanje okolja in pa možnost uvedbe cestne pristojbine, ki bi pomenila dodaten denarni priliv za vzdrževanje cestne infrastrukture in za zeleno uvedbo proge javnega prevoza. Posredna korist pa se bo na dolgi rok pokazala na področju turizma, saj bi območje Julijskih Alp kot predstavnika nizkoogljičnega okolja naredilo bolj privlačno za čedalje bolj zahtevnega sodobnega turista, to pa posledično pomeni ustvarjanje večjega prihodka (CIPRA 2011).

Rezultati projekta:

- izdelani koncepti prometnega režima na območju Bohinja, Pokljuke ter Vršiča,
- izdelan koncept umirjanja prometa za območje TNP,
- prenos izkušenj iz doline Vrat,
- izdelani poslovni načrti za Bohinj, Vrata in Vršič,
- izdelana zloženka in nadgrajene spletne strani,
- izdelana dokumentacija za izgradnjo parkirišča v Mojstrani.

6.2 Sodelovanje v regiji Tromeja

Na celotnem območju regije Tromeja demografske razmere ne govorijo v prid ohranjanja avtohtonosti in posledično utrjevanja samobitnosti - tradicionalnosti navad in običajev. Ta v zgodovinskem spominu zabeležena značilnost bi znala biti turistično izredno zanimiva. Številni politični in gospodarski vetrovi so po letu 1919 dodobra prepihali stik romanskega, germanskega in slovanskega življa. Migracije so oblikovale pokrajine intenzivneje kot katerikoli drugi dejavnik demografije. Celotno območje sodi med najbolj depopulacijska območja Alp (Baetzing 1998, 4–10).

Geografska lega občine Kranjska Gora na skrajnem SZ države stika občino z dvema sosednjima državama Avstrijo in Italijo, ter občinama Podklošter (Arnoldstein) in Trbiž (Tarvisio). Nobena od sosednjih dveh občin ni v združenju Omrežje občin, so pa občine treh sosednjih držav spoznale, da je sodelovanje nuja za napredek in zdrav sonaravni razvoj v regiji.

Leta 1995 je bil tako sklenjen dogovor o skupnem sodelovanju občin Arnoldstein, Kranjska Gora in Tarvisio na področjih gospodarstva, industrije, trgovine, obrti, prometa, turizma,

tehnike, kulture, športa in prostega časa. Dogovor poudarja prijateljsko sodelovanje in napredek lokalnega prebivalstva, medsebojno sodelovanje. Občine v dokumentu ugotavljajo, da se je pokazala možnost skupnega sodelovanja na gospodarskem področju, poudarjajo ohranitev naravnega okolja, izražajo prepričanost v enkratnost območja, poudarjajo možnost financiranja s strani ES s katerim lahko realizirajo skupne projekte za socialno-gospodarski razvoj, se obvezujejo, da bodo pospeševale oblike sodelovanja preko skupnih mešanih komisij, ter da bodo urejale in skupno izrabljale vire, s poudarkom na varovanju naravnih bogastev, ter razvijanju lastne identitete. Sklenjen je bil tudi dogovor za ustanovitev in delovanje delovne skupine iz članov treh občinskih uprav, za razvoj in izpeljavo skupnih razvojnih projektov (občina Kranjska Gora, Arnoldstein in Tarvisio 1995).

7 PRIMERJALNA ANALIZA

Analiza primerjalnih občin je bila v večini opravljena preko referenčnih spletnih strani, uporabljena je bila tudi osebna komunikacija preko spletne pošte ter interni viri podatkov analiziranih občin.

Namen analize je bil ugotoviti primerljive in konkurenčne prednosti primerjanih občin v razmerju do občine Kranjska Gora. Poudarek je bil predvsem na turistični ponudbi in aktivnostih na ravni občine v zimski in poletni sezoni, opredelitev ključnih segmentov gostov, ter analiza turistične ponudbe in povpraševanja.

Primerjalni občini sta bili izbrani na podlagi geografske bližine, podobnih geografskih oziroma demografskih značilnosti ter podobnosti v ponudbi v zimski in poletni sezoni.

7.1 Primerjalna občina Podklošter (Arnoldstein)

Podklošter je moderna občina, ki se ponaša s sodobno infrastrukturo in razumevanjem turistične ponudbe. Občina je ozemeljsko sicer občutno manjša od kranjskogorske, obsega ozemlje v velikosti 67,4 kvadratnih kilometrov, ima precej več prebivalcev - 6911, medtem ko ima turističnih postelj 423 (skupaj s pomožnimi). Koeficient turistične intenzitete občine tako znaša 0,06, kar je daleč pod alpskim povprečjem, občina pa se nikakor ne more uvrščati med turistična središča. Potrebno pa je upoštevati, da je večina nastanitvenih kapacitet strnjениh v ali okoli samega kraja Podklošter, ki ima 1944 prebivalcev, ter, da ima občina v primerjavi s Kranjsko Goro 1664 prebivalcev več, kar bi lahko nakazovalo na dejstvo, da je koeficient turistične intenzitete sorazmerno podcenjen.

7.1.1 Nastanitvene zmogljivosti

Turistično ponudbo nastanitvenih zmogljivosti občine Podklošter predstavljajo kapacitete, ki se po načinu kategorizacije in merilih uvrščajo med hotele (7), sobe (10) ter apartmaje (10). V Avstriji je kategorizacija nastanitvenih kapacitet malce drugačna kot v Sloveniji, v nastanitvene zmogljivosti tako niso vključene planinske kočice.

Leta 2011 je bilo v občini Podklošter registriranih 423 ležišč (skupaj s pomožnimi), od tega je bilo 245 hotelskih katerih delež znaša 58 % vseh ležišč. Večina ponudbe nastanitvenih kapacitet je na voljo skozi vse leto (Statistik Austria 2011).

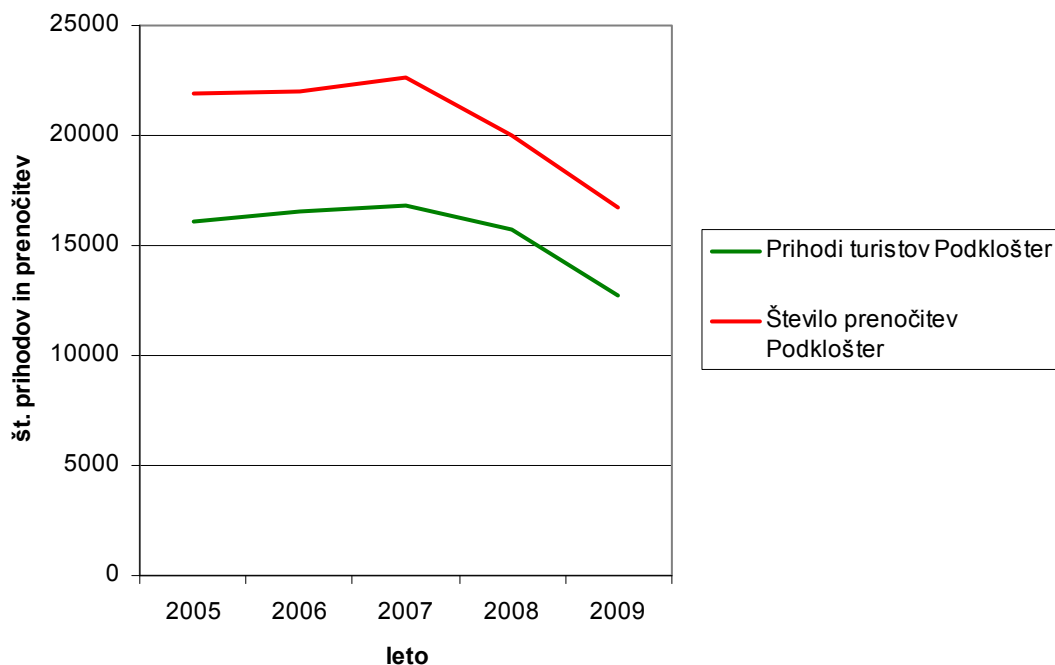
7.1.2 Analiza turističnega povpraševanja – prihodi/ nočitve turistov

Občina Podklošter je v letu 2009 beležila 12764 prihodov turistov in 16746 nočitev. Število gostov in nočitev kaže po letih trend upadanja. Do leta 2007 so beležili neznatno rast števila prihodov turistov in nočitev v primerjavi z letom 2005 ter 2006, do 2009 pa je število nočitev upadlo približno za četrtno. Manjši upad števila gostov kot nočitev kaže na težnjo zmanjševanja povprečne dobe bivanja. Občina Podklošter je bila v letu 2009 v spodnjem delu razpredelnice glede na število ustvarjenih prihodov po občinah v Avstriji. Po podatkih občine je bilo v letu 2009 v hotelih realiziranih 55 % vseh nočitev.

Tabela 7.1: Prihodi in prenočitve turistov v občini Podklošter 2005- 2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Prihodi turistov	16114	16525	16821	15716	12764
Število prenočitev	21907	21961	22620	19990	16746

Grafikon 7.1: Prihodi in prenočitve turistov v občini Podklošter 2005-2009

7.1.3 Turistična ponudba in aktivnostih na ravni občine v zimski in poletni sezoni ter opredelitev ključnih segmentov gostov

Obstoječa zimska infrastruktura in ponudba zimskih turističnih proizvodov: 18km pripravljenih smučarskih prog, 11km pripravljenih prog za tek na smučeh, sankališče, krpljanje, nordijska hoja, pohodništvo, jahanje.

Obstoječa poletna infrastruktura in ponudba poletnih turističnih proizvodov: pohodne poti, gornišvo, vodni športi, jahanje, kolesarjenje, nordijska hoja.

Ključni segmenti gostov: pohodniki, kolesarji, ljubitelji jahalnega športa.

7.2 Primerjalna občina Trbiž (Tarvisio)

Trbiž je turistična občina, ki ima poleg podobnih demografskih tudi precej podobne geografske značilnosti, obsega ozemlje v velikosti 205,59 kvadratnih kilometrov. Število prebivalstva, trenutno živi v občini 4829 prebivalcev, kaže po letih trend upadanja. Občina ima 2948 turističnih postelj (skupaj s pomožnimi), koeficient turistične intenzitete tako znaša 0.61, kar je nad alpskim povprečjem, vendar premalo, da bi občino lahko opredelili kot turistično središče. Potrebno je poudariti, da je Italija protokol Turizem Alpske konvencije sicer podpisala, vendar ga ni ratificirala; do danes še ni stopil v veljavo.

7.2.1 Nastanitvene zmogljivosti

Turistično ponudbo nastanitvenih zmogljivosti občine Trbiž predstavljajo oblike nastanitev, ki se po standardiziranem načinu kategorizacije uvrščajo med hotele (24), sobe (11), apartmaje (67), gostišča (14), planinske koče (4) in kampe (2). Leta 2011 je bilo v občini Trbiž registriranih 2948 turističnih postelj (skupaj s pomožnimi). Delež hotelski ležišč znaša 38 % vseh ležišč. Večina turistične ponudbe nastanitvenih zmogljivosti je na voljo vse leto, kampa vse leto sprejemata avtodome, pozimi je odprta ena planinska koča. (ISTAT 2011).

7.2.2 Analiza turističnega povpraševanja – prihodi/ nočitve turistov

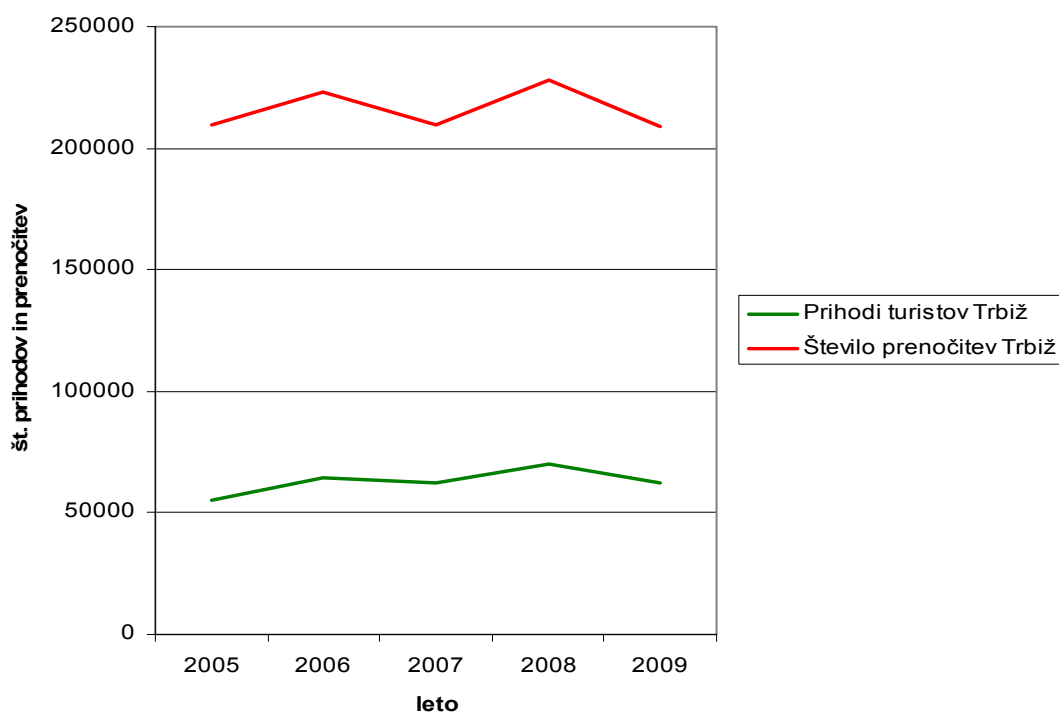
Občina Trbiž je v letu 2009 beležila 62064 prihodov turistov in 208653 nočitev. Število gostov in nočitev kaže po letih zmerna nihanja, najverjetneje zaradi blažjih zim v letih 2005, 2007 ter 2009, vendar sorazmerno stagnira. V primerjavi z letom 2005 je občina v letu 2009

beležila več prihodov turistov na podobno število nočitev, kar zopet nakazuje na težnjo zmanjševanja povprečne dobe bivanja, kar je značilno za celoten evropski prostor. Občina Trbiž je bila v letu 2009 v zgornji polovici razpredelnice glede na število ustvarjenih prihodov v Italiji. Po internih virih podatkov občine je bilo v letu 2009 v hotelih realiziranih 70 % vseh nočitev.

Tabela 7.2: Prihodi in prenočitve turistov v občini Trbiž 2005- 2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Prihodi turistov	55275	64157	62348	69860	62064
Število prenočitev	209769	222743	209756	227838	208653

Grafikon 7.2: Prihodi in prenočitve turistov v občini Trbiž 2005- 2009

7.2.3 Turistična ponudba in aktivnostih na ravni občine v zimski in poletni sezoni ter opredelitev ključnih segmentov gostov

Obstoječa zimska infrastruktura in ponudba zimskih turističnih proizvodov: 26,3km pripravljenih smučarskih prog (vključno s Kaninom), 69km pripravljenih prog za tek na smučeh, drsališče, sankališče, pasje vprege, krpljanje, dvorane s plezalnimi stenami, turna smuka, telemark smučanje.

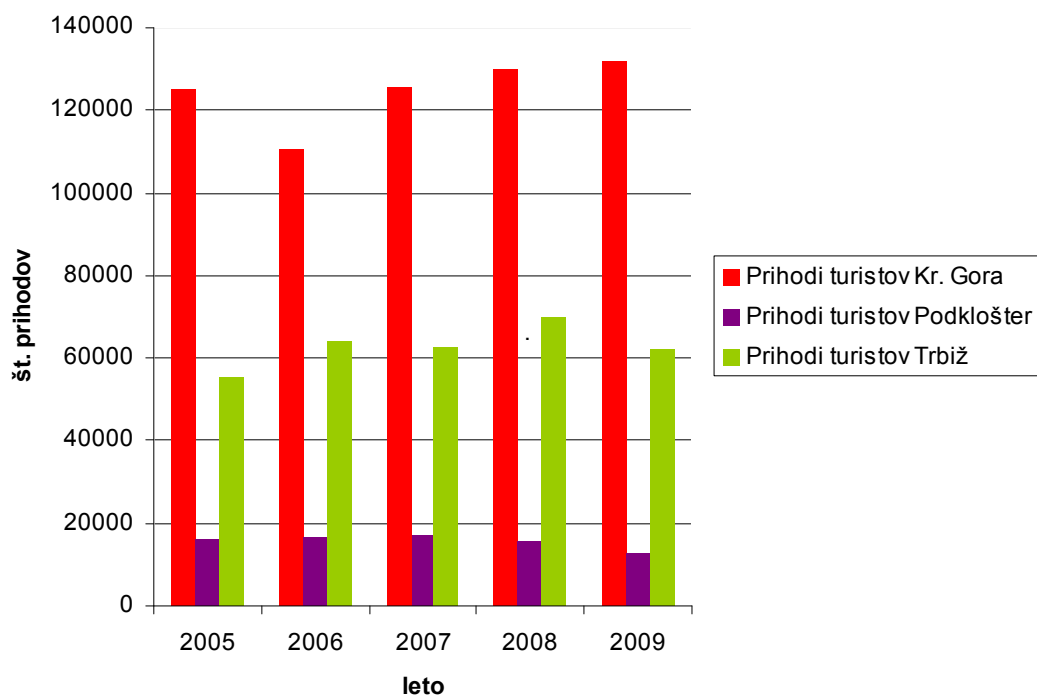
Obstoječa poletna infrastruktura in ponudba poletnih turističnih proizvodov: 99km gorskih kolesarskih poti, gorništvo, ekskurzije, trekking s psi, plezanje, vodni športi, golf, jahanje, tenis, ribarjenje, jadralno padalstvo, gobarjenje, učne poti po alpskem krasu.

Ključni segmenti gostov: pohodniki, romarji, gorski kolesarji, alpinisti, jadralni padalci, ljubitelji golfa.

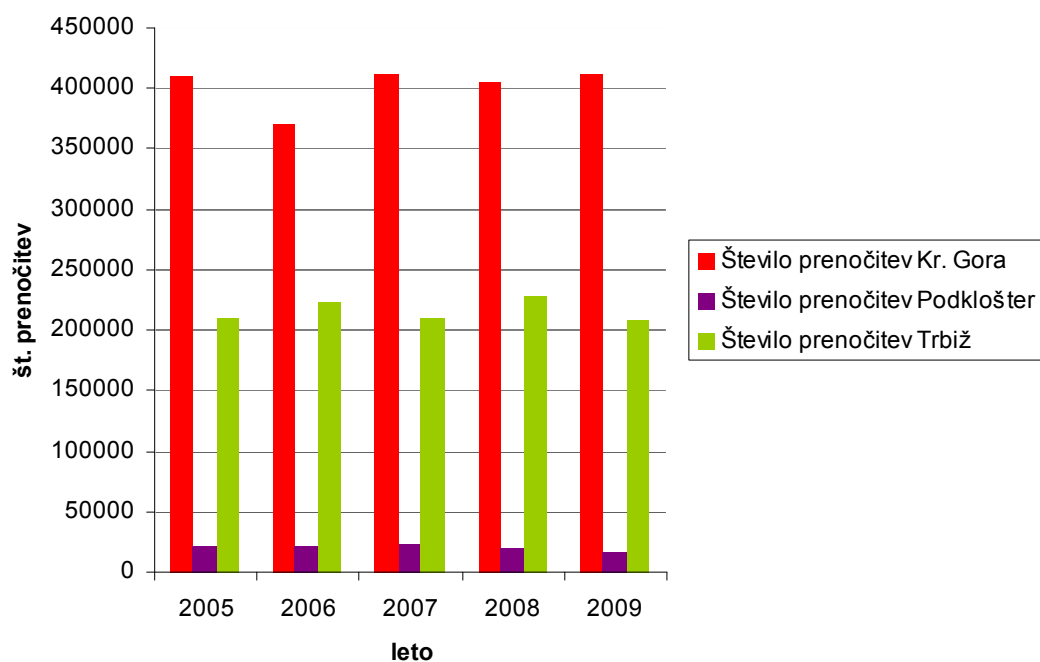
7.3 Ugotovitve analize

Iz analiziranih občin je bilo ugotovljeno, da sta primerjani občini na področju turizma manj intenzivni od kranjskogorske. V občini Kranjska Gora je še veliko prostora za izboljšave z bolj natančnim segmentiranjem in pozicioniranjem turistične ponudbe, tako na ravni celotne občine kot posameznih krajev. Glavna segmenta, ki se pojavljata so pohodniki in športno rekreativni navdušenci. Primerjani občini izpostavljata *outdoor* naravnost z gorništvom, pohodništvom, kolesarjenjem.

Grafikon 7.3: Prihodi turistov v treh primerjanih občinah 2005- 2009

Grafikon 7.4: Prenočitve turistov v treh primerjanih občinah 2005-2009

Možni ukrepi glede na analizirani občini v Kranjski Gori so:

- izpostavitve glavnih športnih (predvsem Planice in pokala Vitranc), kulturnih in drugih dogodkov,
- ciljnem segmentiranju ponudbe na letno, zimsko ter celoletno,
- večja integracija turistične ponudbe,
- ciljnem pozicioniranju občine,
- bolj učinkovito izkoriščanje TNP kot blagovne znamke.

8 OCENA POMENA IN INTENZITETE IZVAJANJA PROTOKOLA TURIZEM ALPSKE KONVENCIJE V OBČINI KRANJSKA GORA

Alpe so eden izmed najobčutljivejših ekosistemov na planetu. Bliskovito in nekontrolirano spreminjanje naravnega in družbenega okolja v današnjem času zahteva posebno pozornost človeka. Hitremu in velikokrat nenadzorovanemu razvoju turizma v alpskem svetu načrtovalci razvoja težko sledijo in so nemalokrat korak zadaj, saj je eksaktne učinke turizma v naravnem prostoru vnaprej včasih težko predvideti. Alpska konvencija s svojimi protokoli je v zadnjih petnajstih letih bolj ali manj posegla v način razvoja turizma v državah, ne le po opisni plati in na ravni držav, temveč tudi v vsakdanjem življenju prebivalcev na njenem območju. Brez spoštovanja in implementiranja podpisane pogodbe pa se bo stanje na tem občutljivem območju tudi naprej še občutneje slabšalo.

Naloga gradi na domnevi, da je pomen izvajanja Alpske konvencije in njenih protokolov čedalje večji in vsekakor ključen za zaščito obravnavanega naravnega okolja in prebivalstva. Z namenom podkrepiti zgornjo trditev, si je naloga zastavila nekaj ključnih ciljev katere poskuša doseči z avtorjevim raziskovalnim delom ob pomoči ustrezne strokovne literature:

1. ovrednotenje skladnosti strategije razvoja turizma občine s protokolom Turizem Alpske konvencije,
2. ugotovitev in vrednotenje dejanskega stanja v občini glede na nekatere vsebine protokola ter uresničevanje oziroma ne uresničevanje nekaterih členov protokola,
3. na osnovi obravnavanja omenjenih problemov bo naloga poskušala ovrednotiti uresničevanje protokola Turizem Alpske konvencije v občini Kranjska Gora.

Raziskovalno delo in študij ustrezne strokovne literature za dosego **prvega cilja** sta pokazala, da so vsi razvojni dokumenti občine Kranjska Gora v skladu z določili Alpske konvencije. S protokolom Turizem je skladna tako Strategija razvoja turizma turistične destinacije Kranjska Gora, del Razvojnega programa občine Kranjska Gora 2004- 2010, ki se nanaša na turizem, kot tudi zadnji Strateško razvojni dokument občine, objavljen tekom leta 2011. Alpska konvencija je vpeljana v slovenski pravni red in določila, ki jih Konvencija vsebuje so sprejeta v sektorskih zakonih.

Za doseg **drugega cilja** je bilo poleg raziskovalnega potrebno tudi terensko delo. Pri ugotavljanju ter vrednotenju dejanskega stanja v občini glede na nekatere vsebine protokola se je naloga omejila na politiko nastanitvenih zmogljivosti s posebnim poudarkom na odmevnem primeru "Jasna". En sam primer sicer težje nakazuje na celostno podobo stanja v občini, je pa pomemben prikaz problemov, s katerimi se občina srečuje v vsakdanji realnosti. Izpostaviti velja, da je podobnih primerov več, vendar se je bila naloga zaradi natančnosti raziskovalnih inštrumentov prisiljena omejiti na en ekspliciten primer. V poglavju, ki obravnava izpostavljeno problematiko se pri istem primeru izkazuje tudi uresničevanje oziroma ne uresničevanje 11. člena protokola Turizem, ki je tudi del vsebinskega sklopa politike nastanitvenih zmogljivosti. Strokovna literatura, raziskovalno delo in v okviru tega tudi delo na terenu so pokazali, da se dejansko stanje v občini ne sklada v celoti z določili protokola, člani pa so nemalokrat kršeni.

Pri **tretjem cilju**, ki je rezultat prvih dveh, poskuša naloga ovrednotiti uresničevanje/ implementacijo protokola Turizem Alpske konvencije v občini Kranjska Gora. Dejstvo je, da so razvojni načrti turizma v občini s protokolom Turizem bolj ali manj skladni, kar je delo dokazalo v ovrednotenju prvega cilja. Pri vrednotenju drugega cilja je analiza dokazala, da se v občini Kranjska Gora ne uresničuje posameznih členov protokola; praksa se torej odmika od postavljenih standardov Konvencije. Dejansko stanje je tako na nižji ravni kot ga predvideva Alpska konvencija. Pri tem je še potrebno poudariti, da celotna krivda ne leži le na občini sami, del krivde leži tudi na plečih ne občinskih investitorjev in tudi na občanih samih. V vsakem primeru se izkazuje, da na osnovi obravnavanih problemov naloga vrednoti uresničevanje protokola Turizem Alpske konvencije v občini Kranjska Gora kot pomanjkljivo.

8.1 Potrditev, ovržba tez

Temeljna hipoteza – domneva je bila:

Uresničevanje protokola Turizem Alpske konvencije ključni dejavnik pri trajnostnem razvoju turizma občine Kranjska Gora.

Pri raziskovanju skozi delo smo prišli do ugotovitve, da občina Kranjska Gora svojih potencialov še zdaleč ne izkorišča optimalno. Alpska konvencija vsebuje pomembna načela, ki občini omogočajo izkoriščanje teh potencialov v večjem obsegu in jih posledično lahko dviga na višjo raven.

Nevarnosti, kot so premajhna raven selekcije pri vstopanju turističnih ponudnikov na trg, pri katerih bi morala vladati višja raven selekcije glede na merila trajnostnega razvoja Alpske konvencije, grožnje sonaravnemu razvoju turizma kot so neusklajenost naravnosti kapitala s cilji trajnostnega razvoja kraja, možnost preobremenitve socialnega in naravnega okolja zaradi skoncentriranosti razvoja turizma v glavnem kraju občine, še vedno velike obremenitve okolja z motornim prometom ter prevelika in nesistematična pozidava na območjih primernih za sonaravni razvoj turistične ponudbe so dovolj velik dokaz, da bo v razvoj trajnostnega turizma potrebno vložiti še veliko prizadevanj. Implementacija protokola Turizem Alpske konvencije bo v prihodnosti pri tem igrala ključno vlogo.

Prva hipoteza, ki smo jo skozi delo preverili, je bila:

Ekonomski subjekti izkoriščajo ohlapne člene protokola za svoje interese, ki so nemalokrat v nasprotju s sonaravnim razvojem turizma, ki ga protokol predvideva.

Pri preverjanju prve hipoteze smo se osredotočili na 11. člen drugega poglavja protokola Turizem, ki govori o politiki nastanitvenih zmogljivosti: “Pogodbenice pri politiki razvoja nastanitvenih zmogljivosti ob upoštevanju omejenosti razpoložljivega prostora dajejo prednost komercialnim nastanitvenim enotam, obnovi in uporabi obstoječih objektov ter posodabljanju in izboljšanju kakovosti obstoječih nastanitvenih zmogljivosti” (protokol Turizem, 11. čl.), s posebnim poudarkom na sporu glede namembnosti nastanitvenih kapacitet med občino Kranjska Gora in investitorjem družbo Jasna d.o.o. Za primer smo se odločili, ker je bil medijsko izpostavljen in je bilo za preučevanje na voljo dovolj razpoložljivih podatkov. Skozi raziskovalno delo se je pokazalo, da prvo hipotezo lahko potrdimo, saj se je investitor odločil stanovanja v stavbi posamično prodati zasebnim ponudnikom, kljub občinskim zahtevam, da se stavba uporabi za komercialne nastanitvene namene.

Druga hipoteza, ki smo jo skozi delo preverili, je bila:

Zaradi premajhne informiranosti in premajhnega vključevanja lokalnega prebivalstva je uresničevanje protokola manj učinkovito.

Seznanjanje lokalnega prebivalstva s tekočim dogajanjem in projekti, ki potekajo v občini je tako rekoč nujno za ustvarjanje sinergije med občino in lokalnim prebivalstvom. Vodila Alpske konvencije predvidevajo, da naj bi se lokalno prebivalstvo kar se da aktivno vključevalo v procese, ki zadevajo ekonomsko, socialno, ter ekološko prosperiteto za občinski živelj. Temeljno načelo je pristop z upravljanjem od spodaj navzgor, ki v odločanje vključuje

različne skupine prebivalstva, kar omogoča uspešno implementacijo integralnih pristopov, tako na splošni državni kot na specifični lokalni ravni.

Problem pa ni le v komunikaciji med občino in njenimi prebivalci, pač pa tudi na višjih inštancah. Tudi dialog med odgovornimi institucijami Alpske konvencije in uradi na nacionalni in občinski ravni se mora izboljšati, z namenom, da se zagotovi upoštevanje standardov Alpske konvencije.

V anketi, ki jo je opravila občina v okviru najnovejšega razvojnega dokumenta se nobeno vprašanje ne nanaša direktno na to, ali se prebivalci počutijo dovolj vključene v delovanje občine, je pa v anketi po mnenju nadpovprečno angažiranih občanov premajhna vključenost občanov eden izmed glavnih problemov občine v turistični ponudbi. Pojavi se vprašanje, ali so kot občani pripravljene aktivno sodelovati in pri katerem je lepa večina odgovorila z da.

Problem predstavlja tudi prebivalstvo samo, saj se tisti prebivalci ki se odločajo vključevati v projekte, ki se nanašajo tudi na prosperiteto občine, ne ozirajo na protokol ali pa ga celo ne poznajo, ker to kljub dovolj informacijam pač ni nujno potrebno.

Kaže se večplastnost problema in medsebojna prepletenost akterjev v problemu in nikakor ne moremo za (ne)uresničevanje protokola Turizem, ki še zdaleč ni tako učinkovito kot bi lahko bilo, kriviti samo občine ali pa občanov, pač pa oboje. Informiranost občanov tako ni premajhna. Nasprotno lahko trdim za vključevanje lokalnega prebivalstva, ki je premajhno, tudi zaradi pomanjkanja lastne iniciative. Skozi raziskovalno delo se je pokazalo, da drugo hipotezo lahko ovržemo.

Tretja hipoteza, ki smo jo skozi delo preverili je bila:

Konvencija je pospešila mednarodno sodelovanje in s tem pripomogla k povečanju inovativnosti pri razvoju sonaravnega turizma v občini.

Alpska konvencija je pospešila mednarodno sodelovanje, še posebej v Omrežju občin iz katerega je občina črpala predvsem primere dobre prakse od občin, ki imajo standarde Alpske konvencije in njene cilje, ter ideje že uveljavljene. Prav te konsolidacije pa še dandanes manjka v Kranjski Gori. V zadnjem strateško razvojnem dokumentu Alpska konvencija kot taka sploh ni omenjena. Morda pa še ni toliko ponotranjena v vizijo občine, da se zdi kakršnokoli omenjanje nepotrebno.

Najrelevantnejši edinstveni tržni proizvodi kot so Planica, TNP, ter Pokal Vitranc se tržijo dlje kot traja mednarodno sodelovanje občine, vseeno pa je treba upoštevati inovativnosti pri razvoju turizma, ki ga mednarodno sodelovanje prinaša. Definitino se kaže, da je Alpska

konvencija spremenila konvencionalen način razmišljanja o tem, kaj naj bi turizem v občini pomenil za občino in njene prebivalce.

Vodila, načela, smernice in cilje sonaravnega turizma ni težko sprejeti z moralno-etičnega vidika. Inovativnost pri ekoloških, socialno-ekonomskih in političnih projektih je eno izmed temeljnih načel Alpske konvencije in Omrežja občin. Smernice torej govorijo v prid potrditve tretje hipoteze. V praksi delovanja v zadnjem obdobju obstajajo svetli primeri, projekti, ki so bili izvedeni pod okriljem občine. Projekt Umirjanje prometa v julijskih alpah v dolini Vrat in izgradnja Slovenskega planinskega muzeja v Mojstrani sta primera inovativnih projektov, ki sta sledila vzorom iz tujine. Potrebno se je predvsem zavedati, da je na tem področju največ prostora za manevriranje med lokalnimi gospodarskimi subjekti samimi, ki pa bodo morali h konceptu inovativnosti pristopiti samoiniciativno na podlagi ozaveščenosti, znanja in idej. Tretjo hipotezo lahko potrdimo.

8.2 Predlogi usmeritev

Občina Kranjska Gora naj v prihodnosti zasleduje načela sonaravnega turizma in vodila Alpske konvencije in protokola Turizem. Vrednote prebivalcev so v pogledu usmeritev za prihodnost zelo enotne, kar predstavlja trden temelj za nadaljni razvoj občine v skladu z Alpsko konvencijo, Lizbonsko strategijo ES in slovenskimi državnimi razvojnimi dokumenti. Turizem kot glavna gospodarska panoga naj se osredotoči na primerjalne prednosti kot so uspešno trženje blagovnih znamk tekem svetovnega pokala: Vitranc v veleslalomu za moške in zaključna tekma svetovnega pokala v smučarskih poletih na letalnici v Planici znotraj celostne blagovne znamke Kranjska Gora, bolj optimalno trženje TNP s Slovenskim planinskim muzejem kateri predstavlja ogromne možnosti za nadaljnji razvoj planinskega in predvsem pri nas še v povojih ekološkega turizma, ki sta eni izmed najmanj za okolje obremenjujočih oblik turizma nasploh. Pomembna prednost so tudi raznolike proizvodne možnosti za oblikovanje različnih turističnih produktov, ki privlačijo kar najširši spekter obiskovalcev. Med njih sodijo igralniški, *wellness*, športni, eko ter poslovni turizem. Kljub temu, da so možnosti za oblikovanje celostnega tržnega produkta zelo razvejane, pa se pri trženju vseeno velja osredotočiti na bolj specifično ciljno skupino. Občina bi lahko bila usmerjena predvsem v športno turistično ponudbo, ki omogoča avtentične, zdrave počitnice z odličnim počutjem v tradicionalnem domačem okolju.

Pomembna je integracija različnih lokalnih turističnih destinacij in programov v celovit program turistične destinacije Kranjska Gora in v celotni gorenjski regiji. Tukaj ciljamo na

promocijo in trženje, najrazličnejše dogodke, infrastrukturne povezave z visokimi komunikacijskimi sposobnostmi in samo organiziranost. Omeniti velja tudi integracijo dopolnilnih dejavnosti na kmetijah s turizmom. Velikega pomena je tudi programska integracija hotelskih podjetij in izpopolnitev rezervacijskega sistema. Enako velja za turistične kapacitete malih zasebnikov. Skratka, pomembno bi bilo zagotoviti aktivno integracijo javnega in civilnega sektorja ter turističnih ponudnikov.

8.3 Sklepne misli

Alpski svet je v zadnjih nekaj letih podvržen velikim spremembam, ki se čedalje jasneje izražajo tudi v spreminjanju klime in klimatskih dejavnikov. Alpska konvencija na pomembnost klimatskih sprememb, ki se seveda odražajo tudi v turizmu, še posebej zimskem, opozarja že dlje časa, išče pa tudi konstruktivne rešitve, ki bi podnebne spremembe zajezile in omogočile primerno okolje za naddaljni trajnostni razvoj celotnega območja Konvencije in znotraj tega tudi območja občine Kranjske Gora.

Turistični sektor bo postal bolj trajnostno konkurenčen, če bo razvijal sposobnosti prilagajanja podnebnim spremembam. Ni pa le podnebje tisto kar se spreminja. Splošna probremenitev okolja in prostora z neprimernim prostorskim planom, ki daje prednost tujim investitorjem in ne občanom, ter preveliko pozidavo, naraščanjem cen zemljišč, ki najbolj prizadanejo ravno domače mlade družine z manjšo kupno močjo, ki posledično iščejo stanovanja drugje, lahko povzročajo demografske spremembe kot so staranje populacije in beg možganov. Razvojne in gospodarske spremembe, ki prinašajo probleme nepovezanosti v regiji, ki ponuja premalo delovnih mest. Upravni problemi z občinsko politiko, ki prinaša nesoglasja in nasprotne zasebne interese posameznikov, pozabljanje na sočloveka; vse to so problemi, ki jih prinašajo spremembe z veliko hitrostjo spreminjajočega se sodobnega sveta tudi v občini Kranjska Gora in ki so dandanes bolj aktualni kod kdajkoli, ter se jih se njeni občani tudi zelo dobro in iskreno zavedajo (glej prilogo A).

Problemi so v zadnjem Strateško razvojnem dokumentu občine Kranjska Gora precej dobro prikazani, ukrepi zanje bolj ali manj določeni, potrebni so tako še uspešni projekti, ki bodo ukrepe programsko podprli, tako pod okriljem občine, kot tudi pod okriljem samoinciativnih pobudnikov. V ospredje vodenja uspešnega trajnostnega razvoja turizma nasploh stopa inovativnost. Pritiski EU, da lokalne skupnosti same poskrbijo za vse zadeve in postopno manjšanje nepovratnih subvencij v prihodnosti dajejo inovativnosti še večjo težo. Dobre, trajnostne ideje, ki bodo znale pritegniti investitorje bodo gradile svet prihodnosti tudi za

Kranjsko Goro. Tradicionalne vrednote kot so folklor, običaji, kmečki turizem, kulturna krajina, združene s postmodernimi, kot so okoljska zavest, povezanost znotraj občine in navzven, podjetnost, inovativnost, odprtost duha pa so emocionalni temelji ključnih vrednot občanov uspešne prihodnosti.

9 LITERATURA

1. Ahačič, Marjana. 2009a. Optimistično kljub recesiji. *Priloga Gorenjskega glasa: Zgornjesav'c*, julij-avgust (7–8). Dostopno prek: http://www.gorenjskiglas.si/e_files/priloge/pdf/priloga_224.pdf (14. april 2011).
2. --- 2009b. Pritožba je bila prepozna. *Priloga Gorenjskega glasa: Zgornjesav'c*, november (11). Dostopno prek: http://www.gorenjskiglas.si/e_files/priloge/pdf/priloga_269.pdf (21. april 2011).
3. --- 2009c. Optimistično v prihodnje leto. *Priloga Gorenjskega glasa: Zgornjesav'c*, december (12). Dostopno prek: http://www.gorenjskiglas.si/e_files/priloge/pdf/priloga_441.pdf (12. maj 2011).
4. --- 2010. Zadovoljen z doseženim, idej še veliko. *Priloga Gorenjskega glasa: Zgornjesav'c*, julij-avgust (7–8). Dostopno na: http://www.gorenjskiglas.si/e_files/priloge/pdf/priloga_380.pdf (13. junij 2011).
5. Alpska konvencija. Alpska konferenca. 1991. *Okvirna konvencija*. Dostopno prek: <http://www.alpconv.org/sl/convention/framework/default.html> (20. marec 2012).
6. --- 1998. *Protokol Turizem*. Dostopno prek: <http://www.alpconv.org/sl/convention/protocols/Documents/20111215%20ProtokolTurizemTourismus.pdf> (20. marec 2012).
7. Baetzing, Werner. 1997. *Kleines Alpenlexikon: Umwelt, Wirtschaft, Kultur*. Munchen: Beck.
8. Butler, Richard. 1999. Sustainable tourism: A state-of-the-art review. *Tourism Geographies* 1 (1): 7–25.
9. Cigale, Dejan. 2004. Okoljski učinki turizma in rekreacije v slovenskem alpskem svetu. *Geografski obzornik* 51 (4): 4–12.
10. CIPRA (*Mednarodna komisija za varstvo Alp*). Dostopno prek: <http://www.cipra.org/> (12. oktober 2011).
11. Černe, Vida. 1992. *Borovška vas: monografija o Kranjski Gori*. Kranjska Gora: Turistično društvo Kranjska Gora.
12. --- 2009. Intervju z avtorjem. Kranjska Gora, 3. september.
13. Občina Kranjska Gora, Arnoldstein in Tarvisio. 1995. *Dogovor o skupnem sodelovanju občin Arnoldstein Kranjska Gora in Tarvisio*. Dostopno prek: <http://obcina.kranjska-gora.si/Predstavitev%20krajev%20in%20obcine/Pomembni%20dogodki/dogovor%20obmejn%20obcine.pdf> (18. junij 2011).

14. Evropska Skupnost. 2006. *Sklep sveta z dne 27. Junija 2006 o sklenitvi protokola Varstvo tal, protokola Energija in protokola Turizem k Alpski konvenciji v imenu Evropske Skupnosti -Izjave*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005PC0244:SL:NOT> (19. september 2011).
15. Ferreira, Andreja. 2004. Alpska konvencija v Sloveniji. *Geografski obzornik* 51 (4):12–18.
16. Geiger, Michael. 1998. Die Alpen in neuer Sicht. *Praxis Geographie* (28): 2.
17. Goetz, Andreas, ur. 1998. *Poročilo o Alpah* 1. Schaan: CIPRA.
18. Gosar, Anton in Vladimir Klemenčič. 1990. Tromeja – obmejna regija Jugoslavije, Avstrije in Italije. *Dela* (7): 21–34.
19. Hain, Beno, ur. 2004. *Dokumentiranje sprememb v Alpah kot življenjskem prostoru: Sistem kazalcev in koncept za Poročilo o stanju Alp*. Berlin: UBA (Umwelt Bundes Amt).
20. *Instituto nazionale si statistica*. Dostopno prek: <http://www.istat.it> (17. junij 2011).
21. Jakelj, Petra. 1999. *Zgodovinsko ekonomski razvoj Kranjske Gore*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
22. Kočever, Zdenka. 1998. *Geografija občine Kranjska Gora*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
23. Kotnik, Jože. 1996. *Gradnja apartmajev za trg – razvoj ali stagnacija turizma*. Kranjska Gora: Občina Kranjska Gora.
24. Knauer, Sebastian. 1999. Europas grosstes Turngerat. *Der Spiegel*, februar (8). Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-9447251.html> (4. julij 2011).
25. Kunaver, Jože. 1984. O nastanku Alp in razvoju njenega površja. *Geografski obzornik* 31 (4): 16–22.
26. LTO Kranjska Gora. 2005. *Strategija razvoja turizma turistične destinacije Kranjska Gora*. Kranjska Gora: LTO Kranjska Gora.
27. Občina Kranjska Gora. 2004. *Razvojni program občine Kranjska Gora 2004–2010*. Kranjska Gora: občina Kranjska Gora.
28. --- 2009. *Strateško razvojni dokument občine Kranjska Gora*. Kranjska Gora: občina Kranjska Gora.
29. Ogrin, Matej. 2005. Alpska politika in nevladne organizacije. V *Dela 23: Geografski pogledi na regionalni razvoj*, ur. Mirko Pak, 262. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
30. Onida, Marco, ur. 2003. *Priročnik: Alpski signali* 1. Innsbruck: Stalni sekretariat Alpske konvencije.
31. Plut, Dušan. 1998. *Varstvo geografskega okolja*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

32. --- 2006. *Zavarovana območja in turistični napredek Slovenije. Turizem v zavarovanih območjih*. Ljubljana: Turistična zveza Slovenije.
33. SURS. 2002. *Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/popis2002/si/default.htm> (17. oktober 2011).
34. Združeni Narodi. 1987. *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. Annex to document A/42/427 – Development and International Co-operation: Environment. Oslo. Dostopno prek: <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm> (17. oktober 2011).
35. Roblek, Igor, ur. 2004a. *Alpski signali 2. Alpska konvencija konkretno: cilji in implementacija*. Berlin: BMU (Bundesministerium für Umwelt, Naturchutz und Reaktorsicherheit).
36. --- 2004b. *Alpski signali 3. Čezmejna ekološka povezanost. Študija po mandatu Alpske konvencije: Čezmejna zavarovana območja in ekološka mreža v Alpah*. Innsbruck: Stalni sekretariat Alpske konvencije.
37. Schlosser, Hannes, ur. 2009. *Alpe – osem držav, enotno ozemlje*. Innsbruck: Stalni sekretariat Alpske konvencije.
38. *Statistični urad Republike Slovenije*. Dostopno prek: www.stat.si (20. januar 2011).
39. *Statistik Austria*. Dostopno prek: www.stat.at (22. januar 2011).
40. Swarbrooke, John. 1999. *Sustainable Tourism Management*. New York: Oxon Press.
41. Wallace, George in Susan Pierce. 1996. An Evaluation of Ecotourism in Amazonas. *Annals of Tourism Research* 23 (4): 843–873.
42. Zajc, Gregor. 1999. Millenium. *Geomix* 6 (1): 31–32.

PRILOGI

Priloga A: Občina Bischofshofen

Zakaj sem se odločil za občino Bischofshofen? Kljub temu, da je primerjana avstrijska občina površinsko občutno manjša od kranjskogorske in ima še enkrat toliko prebivalcev, ter je nenazadnje mestna občina, ima več kot zadovoljivo razdelano prav to, kar naj bi priloga v smislu primerjave prikazala. Povezava med občani in občino kot institucijo infrastrukture, je tukaj na precej višji ravni in bi lahko predstavljala lep zgled tudi za marsikatero slovensko občino.

1. Dialog med občino in občani

Pri udejanjanju trajnostnega razvoja in sonaravnega načina življenja igra zelo pomembno vlogo vključevanje in informiranost prebivalstva. Občina ima pri tem v svojih rokah velik del vaje, del odgovornosti pa leži tudi na občanih samih. Vse informacije, ki jih občan Bischofshofna potrebuje za vsakdanje življenje v občini, najde na javni referenčni spletni strani občine. Občina svoje občane informira in vključuje tudi prek javnih srečanj, predavanj, projektov in podprojektov, ki zajemajo najrazličnejše teme, stvari vsakdanjega življenja.

Primer št. 1:

Zdrava skupnost Bischofshofen: uspeh skozi informiranost in sodelovanje, se glasi moto trajnega projekta, ki v občini uspešno teče že od leta 1999. Zdravje, ki ohranja avtohtono populacijo v občini in zavedanje o pomembnosti zdravja med občani se je dvignilo na višjo raven s sodelovanjem z delovno skupino za preventivno medicino. Projekt Zdrava skupnost Bischofshofen je plod sodelovanja delovne skupine, lokalnih zdravnikov, zainteresirane javnosti - občanov, ter občinskih predstavnikov. Projekt je ob pomoči študentov zdravstvene fakultete dvignil stanje samozavedanja o pomembnosti zdravja in zdravstveno stanje v občini naploh, še posebej na področju zdravega prehranjevanja in pomembnosti telesne vadbe. V občini se je tako v preseku zmanjšalo število predvsem živčnih in depresijskih obolenj oziroma motenj. Socialni svet si je v okviru projekta zadal cilj zmanjšati zlorabo alkohola in drog med adolescenti. Projekt se udejanja skozi številne teme in predavanja, izpeljanih je bilo že več kot 70. Pri tem cilja projekt na številne ciljne skupine in temu primerno izbira tudi teme kot na primer: preprečevanje odvisnosti, *burn-out* sindrom, *feng shui*, nordijska hoja, ekološka prehrana, meditacija, staranje v Bischofshofnu. Izvajajo se predavanja in podprojekti v sodelovanju z lokalnimi zdravniki in terapevti, lekarnami, telovadnicami, kmetijami, izobraževalnimi zavodi, domovi za ostarele, skupinami za samopomoč, ipd. Pomembna predpostavka, kot se je zavedajo vsi sodelujoči, so neprekinjeni odnosi med občino in javnostjo. Potek projekta se oznanja v poročilih v lokalnem časopisu Obveščeni Bischofshofenčan. Tudi ostali lokalni mediji so nepogrešljiv partner pri izmenjavi tekočih informacij o trajnem projektu Zdrava skupnost Bischofshofen. Podprojekti, ki so trenutno aktualni so: preprečevanje odvisnosti alkohola in mehkih drog, trajnostna mobilnost, duševno zdravje, preprečevanje bolezni srca, ožilja ter hrbtenice.

Primer št. 2:

Vsako 3. sredo v mesecu, od 16.- 19. ure nudi občina svetovanje glede porabe energije. Nasvete dajejo neodvisni, nepristranski strokovnjaki. Nasveti so zastonj. Ciljna skupina so posamezniki ali družine, ki gradijo ali obnavljajo hiše in zbirajo informacije kako trajnostno

prihraniti energijo in seveda kako znižati energijske stroške. Strokovnjaki svetujejo tako o možnostih financiranja kot pomagajo pri izbiri gradbenega materiala in tehnične opreme na podlagi izjave (tehnični opis minimalnih standardov). Cilj uporabnikov je neodvisno svetovanje za trajnostno nizke stroške energije ter za čim boljšo uporabo obnovljivih virov energije. Strokovno svetovanje se nudi na različnih temah kot so: zmanjšanje gradnje, podstrešna izolacija, energetski stroški, gospodinjski aparati/ razsvetljava, solarna energija, financiranje, prezračevanje/ klimatizacija, prenova obstoječih objektov, sistemi ogrevanja, topla voda (porazdelitev toplote), subvencioniranje stanovanj (novogradnja/ prenova), uporaba toplotne črpalke.

Pri opisanih primerih je lepo prikazano vsesmerno sodelovanje med občino, občani, interesnimi skupinami, skupinami strokovnjakov, socialnimi skupinami, skratka, med čimveč živečimi subjekti v občini Bischofshofen. Tako občina kot občani se zavedajo, da se občinski problemi in teme sonaravnega razvoja tičejo vseh in ne le tistih, ki se jim z njimi da posebej ukvarjati. Vseobsegajoča medsebojna povezanost tako dviguje kvaliteto življenja v občini na višjo raven.

2. Smernice občine občanom, vrednote občanov - kako občina vceplja vrednote

Veliko je zanimivih možnosti, kako lahko občina pomaga s smernicami svojim občanom, da jih usmerja v okoljsko ozaveščene, odgovorne in trajnostno preudarne posameznike. Pri tem jim pomaga z različnimi ugodnostmi ter čim boljšimi pogoji za omogočanje udeležanja načina trajnostnega razvoja življenja. Lahko bi dejali, da ravno občina z ugodnimi pogoji, ki usmerjajo občane v trajnostni način razmišljanja dejansko na nek način prisili občane v samovključevanje pri trajnostnem razvoju občine, saj jim pri vključitvi v bistvu ponuja *win-win* situacijo, začevši pri neizbežnih osnovnih življenjskih stroških.

Za zelo učinkovito politiko uveljavljanja trajnostnih smernic se je izkazala politika subvencij na najrazličnejših področjih. Področja subvencioniranja, ki zadevajo področja kot so: varstvo okolja, urejenost kraja, spodbujanje uporabe pleničk za večkratno uporabo, uporabo sončnih kolektorjev, dresiranje psov, ter organizacijo okolju prijaznih prazničnih dogodkov kjer se promovirajo regionalni proizvajalci in se na splošno poziva k trajnostnemu načinu življenja in zavesti.

Na pristojni občinski internetni strani lahko občani najdejo informacije o pravilnem ločevanju odpadkov, natančne celoletne datume za odvoz posameznih vrst odpadkov, informacije o odlagališču odpadkov, ter informativne cene za komunalne storitve (seveda gospodinjstva, ki organske odpadke kompostirajo, plačajo nižjo ceno).

Občina nudi v trajnostnem duhu svojim občanom okoljske storitve, kot so sečnja podrasti in dreves ob voznih površinah, ter storitev mobilnega pomivalnega stroja, ki je namenjen prireditvam z gostinsko ponudbo v izogib odpadnemu materialu, ki se pri tem pojavlja.

Alpska konvencija daje pri trajnostnem razvoju turizma poseben poudarek povezavi med turizmom in turizmu komplementarnimi dejavnostmi, kot so kmetijstvo, gozdarstvo in rokodelstvo v občini. Na referenčni strani občine Bischofshofen lahko vsakdo, tako domačin kot turist, najde informacije o domačih izdelkih, prehrabnih kot rokodelskih, prav tako o lesnih polizdelkih in izdelkih. Vsak četrtek popoldne in petek dopoldne pa izbrani kmetiji gostita kmečko tržnico, kjer se vsi ponudniki podpornih dejavnosti predstavljajo in svoje

izdelke tudi prodajajo. Povezanost in sodelovanje med turističnimi ponudniki in ponudniki podpornih dejavnosti, kot tudi med ponudniki podpornih dejavnosti in domačini sta razvita. Dobri življenjski pogoji, subvencije in pa vrednote pa niso referenca le za občino. Od tega imajo koristi predvsem njeni prebivalci, ki na ta način želijo ostati, živeti in vzgajati otroke v takšnem zdravem in za življenje prijaznem okolju.

3. Instrumenti vključevanja

Občina se trudi biti do svojih prebivalcev na nek način čim bolj uporabniško prijazna, saj jim na referenčni medmrežni strani nudi kar največ informacij javnega značaja, ki bi jim utegnile lajšati vsakdanje probleme. Tako lahko na primer občan, ki se najde v kakšni zagati, na veliko tematik najde na strani pod naslovom Kaj naredim če?, pristojni oddelek oziroma službo in kontakt od te službe.

Zavedanje, da je treba v družbeno sodelovanje pritegniti že mlade, tako se bodo lažje zasidrili v občinskem življenju in bo manj primerov odseljevanja iz občine. Uradno tako obstaja 8 mladinskih društev, ki delujejo na različnih področjih, izvajajo in vključujejo pa s v različne projekte in podprojekte Zdrave skupnosti Bischofshofen. Že od leta 2004 teče podprojekt za preprečevanje odvisnosti, ki vključuje mlade že od predšolskih ustanov pa do študentov, zajema tako kar največji del populacije mladih in dejansko vsi so seznanjeni s projektom in v njem tudi tako ali drugače sodelujejo. Niso pa vsa društva za mlade le resno in izobraževalno nastrojena. Mladim so omogočeni tudi prostori za druženje, prosti čas in zabavo. V občini je tudi kar 34 kulturnih, 7 upokojenskih, 41 športnih, 2 gospodarskih in 12 drugih društev. Društva so tudi orodje vključevanja občanov, saj le ta sodelujejo z občino na področjih na katerih delujejo.

Pomembno je, da občina ponudi možnost vključevanja na najrazličnejših področjih. Delovne skupine, ki so sestavljene za najrazličnejše projekte v občini so vedno sestavljene iz predstavnikov občinskega sveta, občinske uprave, strokovnjakov in zainteresiranih posameznikov. Delovne skupine delujejo v sinergiji občine in občanov. Tako lahko vsakdo najde področje zanimanja, še posebej najmlajši prebivalci, ki bodo v prihodnosti tako že utečeno brez strahu živeli in delovali kot aktivni občani. V ta namen je občina v svoji pristojnosti sprejela tudi učinkovite ukrepe in se v vključila v številne projekte.

4. Občina in okolje

Varstvo okolja in trajnostni razvoj sta zelo pomembni vodili, ki jih občina Bischofshofen udejanja na vsakem koraku in sta prepleteni na vseh ravneh občinskega življenja. Občina želi oblikovati svoj razvoj na način, da bodo za njene občane zagotovljeni kar najbolj kvalitetni življenjski pogoji. V tem trenutku teče v občini več aktualnih projektov, ki zadevajo skrb za okolje in trajnostni razvoj občine, ki se nanašajo se na različne okoljske teme.

e5 – občina Bischofshofen: leta 2003 je občina z vstopom v Državni program za energetske učinkovite občine (e5) naredila korak bliže k izvajanju učinkovite, trajnostne energetske politike. Osnovni cilj programa je stalen in postopen razvoj za spodbujanje večje energetske učinkovitosti. Delovna skupina je sestavljena iz predstavnikov občine, strokovnjakov in zainteresirane javnosti. Kot najpomembnejši delovni cilj je bil označen začetek in izvajanje inovacij. Zvezna dežela Salzburg, znotraj katere je v projekt vključena tudi regija St. Johann

in Pongau in z njo občina Bischofshofen nudi občini tehnično pomoč in izmenjavo izkušenj, ki poteka pod okriljem Zavoda za prostorsko planiranje. V okviru programa e5 se v občini izvajajo različni projekti kot so vzpostavitev obrata za proizvodnjo biomase, širitev omrežja daljinskega ogrevanja, energetske svetovanje, omejitev hitrosti v mestu na kolesarsko obremenjenih conah na 30kmh, izvajanje projekta Koncept kolo.

Koncept kolo: leta 2009 je občina predstavila nov trajnostni projekt na področju trajnostne mobilnosti in je nadgradnja projekta *Soft Mobility – Car Free Tourism*, ki teče v občini že od leta 2001. Pod prvim projektom, ki je zajemal pilotske študije za okolju prijazna turistična potovanja, je bil v Bischofshofnu za deželo Salzburg ustanovljen turistični mobilni center *mobilto*, ki je bil pobudnik za to, da je regija Pongau uvedla IC / EC železniške povezave. Mobilni center ponuja trajnostne turistične storitve za goste brez lastnega prevoznega sredstva, združuje pa 25 občin v regiji. Za Koncept kolo je bila narejena študija v sodelovanju z državnim Inštitutom za transport, v kateri so bole izpostavljene vse strani uporabe kolesa kot vsakdanjega prevoznega sredstva. Ob zavedanju vseh pozitivnih učinkov ki ga prevoz s kolesi prinaša, je občina vzpostavila učinkovito mrežo kolesarskih poti, ki povezuje vse pomembne institucije z krajnimi deli mesta. Rezultat: večja uporaba koles in s tem povezani dobri učinki kot so, zdravje, manj izpustov škodljivih plinov in s tem bolj kvalitetno življenjsko okolje, več prostora in parkirnih mest v mestnem središču, zmanjšanje motornega prometa na stanovanjskem območju, manj motornega prometa in s tem večja varnost v prometu, manjši življenjski stroški, na splošno lepša podoba kraja z manj avtomobili.

Energijsko in trajnostno svetovanje: Kot že omenjeno pri prvi točki nudi občina svetovanje glede porabe energije na vsakomesečnih konzultacijah. Na občinski spletni strani pa lahko vsakdo najde nasvete za povsem vsakdanje varčevanje z energijo v svojem domu, kot je na primer smotrna poraba pitne vode in elektrike, učinkovito ravnanje z odpadki, večja in trajnostna uporaba obnovljivih virov, ipd. S tem želi občina dvigovati okoljsko ozaveščenost in spodbujati trajnostno obnašanje občanov in jim seveda tudi pomagati pri optimizaciji življenjskih stroškov.

5. Smernice Bischofshofna v prihodnosti

Občina Bischofshofen namerava v prihodnosti še naprej in še bolj spodbujati trajnostni razvoj. Ekološka pozicija, ki si jo je v preteklem desetletju ustvarila v regiji Pongau in zvezni deželi Salzburg bo imela ključno funkcijo pri občinski politiki tudi v prihodnje. Praksa sodelovanja z različnimi institucijami, strokovnjaki in zainteresirano javnostjo se je izkazala za plodovito in bo še naprej temelj delovanja občine. Na področju turizma namerava občina povečati sodelovanje z drugimi ponudniki v regiji, s katerimi bi vzajemno predstavljala skupno ponudbo. Prizadeva si kvantitativno povečati število turističnih postelj v občini, seveda ob pogoju, da kvaliteta ne bi utrpela škode, koeficient turistične intenzitete pa bi ostal v merilih trajnostne ponudbe. Vsakoletna zaključna tekma novoletne turneje v smučarskih skokih ostaja najbolj prepoznavna blagovna znamka občine in največji turistični dogodek v kraju. Projekti, ki se jih občina loteva vedno vsebujejo študijo obremenjenosti okolja. Javnost se v aktualne projekte vključuje, kultura trajnostnega napredka se razvija in raste iz generacije v generacijo. Ljudje se zavedajo minljivosti okolja in razmišljajo trajnostno.

Priloga B: Vodilo Omrežja občin

Načela delovanja

1. Občine kot zgled trajnostnega razvoja

Občine želimo biti v alpskem prostoru zgled uresničevanja trajnostnega razvoja v smislu Agende 21 iz Ria in si prizadevamo za uveljavljanje Alpske konvencije. Prizadevamo si tudi za izvajanje izvedbenih protokolov Alpske konvencije na lokalni, regionalni, nacionalni in mednarodni ravni.

2. Sodelovanje in izmenjava izkušenj

V omrežju občin intenzivno sodelujemo ter si dejavno izmenjujemo izkušnje z regijami in mesti znotraj in zunaj alpskega prostora. Sodelujemo tudi z drugimi svetovnimi gorskimi območji in jih podpiramo.

3. Učinki na širšo javnost

Izvajamo zgledne projekte z ekološkimi, socialno-ekonomskimi in političnimi inovacijami, ki so učinkoviti tudi zunaj meja občin. Želimo, da postanejo naši uspehi prepoznavni na celotnem območju Alp in zunaj njega, saj bi to imelo široke učinke.

4. Sodelovanje prebivalcev

Želimo, da pri lokalnih procesih odločanja, načrtovanja in uresničevanja občinske politike dejavno sodelujejo vsi zainteresirani prebivalci, skupine, organizacije in inštitucije, kot je predvideno v Agendi 21 iz Ria in zato v ta namen ustvarjamo ustrezne strukture.

5. Narava in kulturna krajina

Zavzemamo se za ohranjanje in nadaljnji razvoj narave (biotske raznovrstnosti), krajine in kulture v Alpah, tako na zavarovanih območjih kot zunaj njih. Alpsko kulturno krajino želimo tako želimo ohraniti za naše in prihodnje rodove kot osnovo za trajnostno življenje in gospodarjenje.

6. Gospodarstvo in dodana vrednost

Zavzemamo se za trajnostni gospodarski razvoj in spodbujamo verige proizvodov in storitev, ki temeljijo na potencialih in virih, značilnih za naše občine in regije. S tem izboljšujemo proces ustvarjanja dodane vrednosti na regionalni ravni, ustvarjamo delovna mesta in iščemo konstruktivne rešitve za probleme globalizacije.

7. Nova merila za storitve

Kakovost življenja v naših občinah ohranjamo in izboljšujemo tako, da pri storitvah javnega interesa (mobilnost, izobraževanje, zdravstvo itd.) postavljamo nova merila tudi v smislu enakosti spolov. Prizadevamo si izboljšati možnosti za enakopravno udeležbo vseh

prebivalcev v družbenem življenju, s tem pa krepimo socialno kompetenco v Alpah in varujemo naše občine kot privlačen življenjski prostor.

8. Promet

Zavzemamo se za inovativne rešitve za zmanjšanje hitro rastočega motoriziranega individualnega in tovornega prometa. Želimo, da se promet preusmeri na okolju prijazna prevozna sredstva, in spodbujamo trajnostno mobilnost.

9. Podnebne spremembe

Svetovne podnebne spremembe razumemo kot velik izziv za prihodnost zlasti gorskih območij. Posebno vlogo priznavamo preprečevanju vzrokov in za okolje sprejemljivemu prilagajanju posledicam podnebnih sprememb.

10. Procesni menedžment in kakovost

Pri vseh naših dejavnostih pripisujemo zelo pomembno mesto dinamiki in kakovosti, ki jo je mogoče preverjati. Sodobni projektni in procesni menedžment sta v ta namen pomembna instrumenta, zato stalno spremljamo in preverjamo tudi naše cilje, dejavnosti in projekte glede na zahteve trajnostnega razvoja in Alpske konvencije. Tako želimo stalno izboljševati naše delo v Omrežju občin in zunaj njega.